

ANONAMENTUL

Pe un an 28 Cor.
Pe un an 14
Pe o lună 240

Anul de Duminică
Pe un an 5 Cor.
Pentru România și
America 10 Cor.

Anul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
an 40 franci

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
DEȘI FĂRĂ CĂRTE
INSERTIUNILE
SE PRIMESC ÎN ADMINISTRĂ-
ȚIA
Măritime publice și Loc de
scrisă costă fiecare ză 20 B.
Manuscrisurile nu se luă
potă.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Democratizarea Ungariei.

Adeseori căutăm soluțiuni în depărtare și ne încurcăm noi singuri chestiunile, prin considerații grele și circumstanțioase, pe când în realitate lucrurile sânt mult mai simple și mult mai aproape de mintea ome-nească.

Ne gândim, spunând aceste, la ceea ce preocupă actualmente spiritele conducătoare din Ungaria, la așa numitele tendințe de pace. Am văzut mai întâi cum, în sfârșit, chiar elementele cele mai radicale din partidele maghiare au recunoscut starea anormală și de nesfârșită încordare a relațiilor sociale și politice dintre naționalități. Am observat apoi cum, odată anomalia aceasta mărturisită, s'a dat la iveală dorința, tot mai des accentuată, de a lua în sfârșit măsuri serioase pentru curmarea istovitoarei ener-vării. Și au trecut luni întregi de când în cuvântări publice, în articole de ziare și prin culisele ministeriale se vorbește, se scrie și se discută. Fruntașii din amândouă părțile stau la sfat, scriu memorii, formulează cereri și licitează despre dare și avere. Se ivesc știri fantastice despre învoieli premature. Dar totuși limpede și pozitiv nu apare nimic pe orizont.

Neapărat, târăgănări de aceste au un dar special de a menține în permanență neliniștea. Voințele se par așa de puțin fixate în tabăra maghiară, nedumeririle lor par a fi atât de multe, iar din partea noastră pomelnicul desideratelor este atât de lung,

încât nu se poate de loc prevedea, dacă se va găsi vre-o ieșire din acest labirint de în-țelegeri neînțelese.

Părerea noastră este că drumul acesta lung și întortochiat și atmosfera aceasta nebuloasă din partea maghiară vor duce cu greu la vre-un rezultat. Un acord nu se poate stabili unde învălmășala gândurilor este atât de mare și unde una din părțile »contrahente« nu este încă lămurită asupra »concesiilor« ce poate să facă. În halul acesta, credem noi, nu pot să ajute decât lim-bajul cel mai precis și explicările cele mai categorice.

Incurcala cea mai mare în situația de-acum o fac adversarii noștri, cari, neștiind din ce parte să porniască apropierea, comit imprudența să ne întrebe pe noi. Scopul lor evident este să reducă din importanța problemei și să prefacă o chestiune de inter-eres general pentru țară într-o târguială convențională. Și găsim, că n'am fost des-tul de șireți, când ne-am învoit să le ser-vim noi singuri texte cu argumente. N'am fost destul de abili, când am intrat în dis-cuți și paradiscuții fără sfârșit. Răspunsul nostru trebuia să fie mult mai simplu, mult mai firesc și mai lipsit de formalități dip-lomatice.

Ce voiți și cari vă sunt condițiile? Ast-fel ne întreabă într'una. Ce voim? Nimic pentru noi și totul pentru țară! Compa-trioții noștri maghiari se înșală amar, dacă cred, că noi Românii luptăm exclusiv pentru noi. Binele patriei ne doare de o potrivă

și dacă noi luptăm pentru vre-un principiu, apoi acesta nu poate fi altul decât *dreptatea pentru toți* fii acestei țări fără deosebire de limbă și credință. Iată aici formula împăcării! Guvernul unguresc, care va face ca orice deosebire în gustarea tihnită a libertății individuale să înceteze, guvernul care va găsi posibilitatea, ca cetățenii aceste țări să fie de o potrivă în fața legilor, acela va reda pacea tuturor.

Nu-i așa? Scopul este așa de simplu și de limpede și atât de ușor de înțeles și totuși guvernul mai umblă după memorii și cu anchete. Și nici nu se poate altfel, căci lui îi trebuie pretexte și suptefugii. Este o problemă dureroasă pentru orice guvern de a face ca dreptatea pentru toți să triumfe, căci întâia condiție pentru această bravură ar fi, ca Maghiarii să înceteze a se socoti drept cuceritori ai celorlalte naționalități și să renunțe odată pentru totdeauna la pre-sumțiunile lor de hegemonie. Iată vremea a trecut, popoarele s'au deșteptat și nimic nu apasă mai umilitor pe conștiința lor, ca ideea stărei de supunere și de perse-cuție.

În toată politica ungurească există urme vizibile de întocmiri și procedări medievale. În instituțiile comitatelor și ale diferitelor ramuri administrative stăpânește tirania bu-nului plac. Minorități maghiare disparente duc cărma regiunilor curat românești și și impun voința mulțimei cutropite. Oamenii regimului bat cu patul puștii și cu sulita în Românii îmbrăcați în haină de sărbă-toare. Aici e durerea. Renunțați, dacă vă

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Luni seara.

Copilul nimănu.

Înainte cu vr'o patruzeci de ani, o muncitoare italiană, o Luiză oare care, a permis amantului său — un muncitor și el — o îmbrățișare. Rodul acestei îmbrățișări n'a înfrizat și când muncitoarea a văzut, că nu și mai poate ascunde rușinea, a părăsit Italia, s'a dus la Paris, unde a dat naștere unui băiat, pe care l-a părăsit numai decăt', refugiându-se în America.

Copilul a ajuns dintr'untâl în un spital, apoi la casa unui țaran din Parma, pe urmă în Zürich, vagabondând mai departe la Viena-Pesta-Fiume-Triest! După ce a fost înhățat la miliție, se pomenește în Neapol, apoi iarăși își ia drumul spre Elveția. — Și-aici ajunge în mreja amăgitoare a învățăturilor anarhiste.

Se putea un teren mai priincios pentru aceste idei nenorocite decăt' chiar sufletul sterp al acestui desmoștenit?

El, care nu cunoscuse mângăierile de mamă, care nici nu știa cine l-a fost tată, a fost aruncat pe stradă, din viața, când nici nu putea să își deschidă măcar ochii. Asvârlit apoi în o casă țărănească, unde era o povară, a fost crescut între bătăi și injurături, vagabondând din oraș în oraș, ca un câine băluc și fără stăpân, loțat la miliție cu întârziere, a fost tratat ca fugar, cu obișnuita amabilitate cazonă.

Ce putea să preocupe acest suflet proscris, căruia nu i-a spus nimeni o vorbă cum se cade în viață și nu l-a zămbit nici un ochiu cu dragoste?

Nimic.

O revoltă nehotă-âtă, o mahnire de moarte împotriva unei puteri necunoscute, care îi întu-necase întreg rostul vieții. Și revolta aceasta era cu atât mai îndârjită, cu cât nu avea un punct concret, asupra căruia să-și fi descărcat veninul. Era revoltat împotriva tuturor și împotriva ni-mănu. Se vedea ticălos și nepuțincios și ura lui era cu atât mai grozavă, cu cât era și mai nepuțincioasă.

Anarhiștii din Elveția au aflat un elev credin-cios în sufletul acestui desmoștenit. I-au spus: iată societatea de azi e rea; trebuie s'o răstur-năm din temelii! Să începem de la cel ce stau în fruntea ei și să-i asvârlim în aer. Pe urmă are să vie o viață mai bună.

Nenorocitul revoluționar respiră ca de o mare ușurare. Aflase în sfârșit cine e marele vluovat pentru atâtea insulte, ce îndurase. Societatea și acei ce stau în fruntea ei. S'o zdrobim așa dar!

În sufletul lui, lipsit de cea mai primitivă edu-cație etică, în mîntea lui preocupată de singurul dor al răzbunării împotriva *culva*, nu mai încăpea nici un rezon acum. El nu se gândia la ceea ce avea să înlocuiască societatea de azi cu orga-nismul ei, nu se gândia, că acei ce stau în fruntea ei, nu i greșiseră nici cât e negru sub unghie — ei se agăța de această monstruoasă și falșă doctrină, cum se agăța naufragiatul de

o fărâmă de scândură, ce plutește în vâlmășala valurilor infuriate.

Nu e nimic mai periculos ca o idee genială, în capul unui mediocru — a zis Taine.

La început nu înțelegeam adagiul acesta al marelui gânditor. Dar încetul cu încetul m'am împăcat cu el. O idee genială, poate, ce e drept, să încapă în creierul unui mediocru, dar vai și amar de acest creier, pe urmă? Ideia îi va răpi cu desăvâșire, îl va domina cu totul, su-primându-i orice rezon și orice împotrivire.

Așa se nasc *fanaticii* unui ideal, din nenoro-cire fanaticii unui ideal aproape întotdeauna irea-lizabil.

Copilul nimănu s'a agățat și el de un ideal de aceste și a căzut victimă, trăgând cu sine și o altă victimă, un cap încoronat, o femeie, care a lăsat în urmă-i regrete generale.

Ca ironia să fie deplină, pumnalul nici nu era destinat victimei străpunse, ci ducelui Enric de Orleans, care a scăpat ca prin minune, călătorind cu o zi mai de grabă.

Anarhistul s'a năpustit asupra altui cap încor-onat — indiferent cine ar fi fost — și după săvârșirea crimei, spunea cu o mare satisfacție, în celula lui, când auzi dangătul clopotelor:

— A, va să zică am nimerit bine; a murit!

Legite umanitare din Elveția l-au scutit de răsplata, ce merita, ispășindu-și crima prin — streang.

Se împlinesc doisprezece ani, de când crimi-nalul petrece în temniță, tratat fiind într'un mod destul de uman.

dă mâna, la rolul acesta pe toată linia; stabiliți pentru totdeauna măsura egalității pentru cetățenii de orice limbă și găsiți în sfârșit acelaș *modus vivendi* pentru toți. Căci numai atunci se va sălășlui pacea pe pământul Ungariei.

Iar pentru aceste nu ajung învoielile trecătoare, cu grai viu, sau prin memorii. Impăcări de acest fel sânt numai jocul întâmplărilor zilnice și se pot schimba după orice cădere de guvern. Ele sânt peteciri de situații și amânări de soluțiuni pentru vremuri mai bune. Imprejurărilor triste însă nu se pune capăt decât prin măsuri cu totul drastice.

Ei bine, de ce se ocolesc atât de mult aceste remedii eroice? Le cunoaștem atât de bine cu toții și de când în Austria ele s'au dovedit atât de salutare pentru toți, le cerem și noi cu consecvență, căci suntem convinși că *adevăratul temel al păcii nu poate fi decât o democratizare grabnică și desăvârșită a Ungariei*. Nu poate să existe o liniște deplină în acest regat și nici iubire comună pentru patrie, decât din clipa în care cetățeanul nemaghiar exercită acelaș drept politic sub toate raporturile cu cetățeanul ungur și se bucură de acelaș scut al legii.

Ceice patronează ideia păcii să se gândescă deci mai întâi la această constatare. Este în interesul monarhiei întregi și este o datorie a tuturor câți iubesc această țară, ca s'o așeze înainte de toate pe o bază mai democratică, prin o lege electorală extrem de liberală, care se niveleze definitiv enormele deosebiri între rasă și rasă și să șteargă din sufletul nostru credința, că mai trebuie să suferim situațiile excepționale. Dați-ne deci mai întâi probe că, pe cum ne-ați deschide brațele în semn de frăție, ne deschideți mai întâi porțile largi ale legilor democratice, prin cari să intrăm *post tot crimina rerum* în rând cu toți și cu voi!

Congregația de toamnă a comitatului Arad e convocată pe Luni, 31 Octomvre n. Membrii români ai congregatei sunt invitați pe această cale la consfătuirea prealabilă ce va avea loc Duminecă, în 30 Octomvre, la orele 8 seara, (după cină!) în sala festivă a ziarului *Tribuna*. Fiind a se fixa o atitudine unitară față cu conducerea comitatului în o seamă de chestiuni de mare importanță pentru noi, membrii români sânt cu insistență rugați a se prezenta la consfătuirea prealabilă de Duminecă, precum și la congregație în număr complet.

Din însărcinarea comitatului comitatens central

Dr. Ștefan C. Pop,
deputat în cameră.

Tratativele noastre cu guvernul. De câteva zile foile ungurești dela noi și, pe baza lor, cele românești din Regat înregistrează fel și fel de svonuri și combinații despre tratativele noastre cu guvernul și sorțile de isbândă.

Așa »Universul« din București publică sub data de 21 Octomvre următoarele:

»Correspondentul nostru din Budapesta ne telegrafiază următoarea știre, primită dela un membru marcant al partidului național român: Drul Ioan Mihu care a sosit az aci, a avut o consfătuire cu contele Tisza în chestia împăcării. Discuția a ținut mult și sunt în măsură să afirm că nu s'a ajuns la nici un rezultat, deoarece prima condițiune pusă de Tisza ca deputații naționaliști să intre în sânul partidului guvernamental n'a fost primită de drul Mihu.

Dsa a declarat că partidul național român nu va fuziona nici odată cu partidul guvernamental, ci va rămânea partid aparte al naționalităților, câtă vreme guvernul nu-i dispus să ia în considerare cererile atât de drepte ale partidului.

Fuzionarea s'ar putea prelinde numai după ce toate condițiile Românilor ar fi satisfăcute.

Cât de exacte sânt informațiile privitoare la aceste tratative se invederează și din faptul că Tisza de 8 zile e în Olanda, unde a plecat cu mai multe zile înainte de 21 Octomvre.

Așadar...

Ardealul e în primejdie. Așa gîșuște un »patriot« îngrijat de cifrele publicate de un alt

patriot asupra proprietății românești din Ardeal, acurată fraște cu ajutorul bănelor.

Conform acestor cifre în Ardeal s'ar afla în mâni românești moși peste 100 jug. În: Bistrița-Năsăud 2539 jug., Cluc 848 jug., Făgăraș 50.687 jug., Hunedoara 5228 jug., Cluj 15.447 jug., Mureș Turda 7.543 jug., Sălnoț-Dobâca 49.000 jug., Turda-Arieș 36.000 jug., și Târnava-mică 1.848 jug.

Moșile de peste 1000 jug. ale comunelor curat românești fac în: Bistrița-Năsăud 251.000 jug., Făgăraș 140.000 jug., Hunedoara 280.000 jug., Cluj 40.000 jug., Sibiu 50.000 jug., Sălnoț-Dobâca 7.000 jug., și Turda-Arieș 50.000 jug.

În total: 1.047.190 jug., la care adugând și moșile mai mici rezultă 1.700.000 jug.!

Iată ce au putut face băncile românești, cari pe lângă aceasta au dat într'un singur an un milion coroane pentru scopuri culturale! O bancă maghiară din Ardeal din cele mai de frunte — zice mai departe patriotul nostru — a dat în acelaș timp pentru scopuri culturale 34 cor.!

În fața acestor cifre, îngrijatul patriot ajunge la concluzia, la care zice că au ajuns deja foarte mulți Maghiari ardeleni, că cu Românii numai împăcarea se mai poate căuta, căci a-i mai stăpâni este imposibil.

»Maghiarul ardelen învidiază pe Român și vôlește să facă pace cu el, ca să poată trăi lângă el, căci în contra lui nu poate trăi.

Samaele vremii!

Alegerile din Croația. Banul Croației ia măsuri energice, ca rezultatul alegerilor să fie tot atât de mulțumitor pentru guvern ca rezultatul alegerilor din Ungaria.

În consecință, în Croația se lucrează cu același mijloace cu cari s'a lu rat în Ungaria. Armată, jandarmi, bani. Candidații opoziționali sânt oprți să-și țină vorbirile de program și să stea de vorbă cu alegătorii. Un candidat a fost chiar arestat.

Candidații opoziționali cu toate aceste nu se intimidază, ci atacă guvernul cu vehemență, făcând destăinuirii despre înțelegerile și compromisiunile din trecut.

Profesorul universitar Surmin a rostit ieri, înaintea alegătorilor din Agram, un discurs de program în care a declarat că coaliția sârbocroată e și astăzi pentru transacțiunea cu Ungaria, dar transacțiunea aceasta e învechită și trebuie revizuită. Necesitatea revizuirii a fost admisă chiar și de cei mai ultraști politicieni un-

Și ca o sfidare a falșilor umaniști, cari vor să șteargă pedeapsa cu moarte, Luccheni și a făcut seamă singur, spânzurându-se în celula sa. Muștrările conștiinței îi inveninaseră prea mult tralul, și el le puse capăt, săvârșind singur, aceea ce justiția umană trebuia să săvârșască înainte cu atâta ani.

Iată că pedeapsa cu moarte nu e deci așa de îngrozitoare ca aceea a femeii pe viață. O nesiguranță de câteva luni, o nesiguranță în care se amestecă și o rază de nădejde, pe o urmă o știre lapidară, o noapte de groază — în zorii că rela întrevine șreangul salvator pentru vinovat și răzbunător nu pentru victima ce nu mai este, ci pentru simțul de justie ultragiât al celor rămași în urmă.

S'a stins deci viața urgisă a unui om, căruia iar fi fost mult mai bine, să nici nu cunoască viața.

Simțul nostru de dreptate se mulcomește acum, când ucigașul a plătit cu echivalentul adevărat prețul ticăloșiei sale.

Se șterge deci pentru totdeauna din cartea omenirei un nume nevrednic.

Dar pentru capetele gânditoare rămâne totuș o problemă de deslegat, o problemă pe care o spunem în forma unei întrebări: Pentru ce atâta ură, atâta mizerie și atâtea crime oribile, pe acest pământ cu pretenții de civilizație?

Pentru ce?

Al.

Cântec de toamnă.

Bate, bate vânt de formă,
Vine vremea să mă duc.
Cade bruma pe ogoară,
Sună glasuri de cocoară,
Unde-s, unde-s ochii mândri?...
Foale veștedă de nuc?

Soră, soră, suflet trudnic,
Cu căsuța'ntră zăvoi,
Hai, petrece-mă pe cale
Pân la crucea cea din vale...

Cine știe, cine știe
De voi mai veni 'napoi?

Mamă, mamă-s prea departe,
Nu mai sta de-acum pe prag...
Mergi măcuța, du te 'n casă,
Curmă-ți jalea ce te-apasă
Și nu plânge, nu mai plânge —
Du-ă veșnicu și pribeag!

T. Murășan.

Greșelile de tipar.

— Corectorul. —

Pe cât e de păcut pentru amorul propriu al unei scriitor să se vadă »tipărite«, pe atât e de neplăcut când ceea ce a scris e tipărește greșit. Când împrejurările nu-mi permit să-mi revăd însumi corecturile, aștept cu groază să apară ce am scris, căci la noi se strecoară în gazete multe greșeli de tipar. Dacă greșelile sânt dintre acelea pe cari cititorul inteligent le corectează singur

Fabrică de parchete,

Cluj—Kolozevár.

Fabrichează orice parchete din sterjar și carpen pe fond de asfalt.

Lucrări de cherestrea în orice mărime, în lemn de stejar, carpen și brad.

Primește prelucrarea completă a dusumelelor.

guri. Dar chiar și banul a recunoscut că pragmatica funcționarilor dela căile ferate jignește transacțiunea.

Discursul lui Surmin a făcut impresie adâncă.

Aspirațiile militare ale Ungurilor.

Din ședințele comisiunilor delegaționale ungare.

Cercurile politice din întreaga monarhia, cu excepția numai a celor budapestane, au fost la sfârșitul săptămânii trecute supt impresia plăcută a discuțiilor asupra nesațiabilelor aspirații ungurești ce s'au ventilat în ședințele comisiei ungare, aleasă pentru chestiunile armatei comune. Apponyi și Kossuth, cu'n cortej întreg de asteroizi șovini de speța lor, au solicitat dela generalul Schönaich, ministrul de război, o politică de ungerizare a armatei comune, atât ce privește spiritul cât și exteriorul ei. Aspirațiile de ungerizare au avut chiar un interpret bizar în persoana prințului Ludovic de Windischgrätz, un nepot al marelui lului austriac Alfred Candid Ferdinand de Windischgrätz, al acestui viteaz ostaș german, care a năbușit în sânge revoluția ungurească la Schwachat și la Kápolna. Și compatrioții noștri sânt mândri de nespuse de aceasta achiziție ciudată și tipăresc cu literă cursivă sentințele »prodigioase« ale tânărului prinț, care a avut curajul să spună, chiar în preajma Hofburgului, că chestiunea militară nu se poate rezolvi decât prin recunoașterea în mod loial și deschis a suveranității celor două state în toate alcătuirile de caracter comun și că trebuie să se puie un capăt curentului de germanizare în armată, deoarece germanizarea e absolut cu neputință și lipsită de orice șintă.

Dar nu sântem nevoiți să redăm în amănunte oșioasele și neraționalele tirade panungurești, căci ziarele ungurești ne scutesc de aceasta, prevenindu-ne cu o resumare

sintetică a discuțiilor de Vineri și Sâmbăta trecută. E indiferent personajul care a spus argumentele mentalității șovine, după ce toți pleacă dela aceleași premise false și ajung la aceleași încheieri, cel mult complectându se reciproc pentru a ne da în toată ciudățenia ei aceasta argumentație transcendentă și neînțeleasă.

Așa, afară doar de delegatul Heltai care a avut îndrăzneala să spuie neted că monarhia n'are o armată la nivel modern, lipsită fiind de cuceririle tehnicii moderne, toți ceilalți delegați unguri (de fapt însă numai »unguri«) au convenit asupra tezei generale că armata în organizația ei de astăzi nu servește — după cum spune »Budapesti Hirnap« — decât următoarelor scopuri: »impiedecarea absolută a dezvoltării forțelor naționale (a se înțelege »ungurești«) în Ungaria; zădărnicierea oricărei validități în forme exterioare a caracterului statului ungar (a se înțelege iarăși »unguresc«) și propagarea ideii de unitate monarhică.«

Armata deci e expresia pură a absolutismului împăratului și a ideii despre unitatea imperiului, deși — ne spune tot »B. H.« — din materialul ei de oameni contingentul din Ungaria face 43 de procente și deși Ungaria contribuie la suma cheltuielilor armatei în proporția cvotei. Bine înțeles că agili noștri compatrioți uită că Ungaria e locuită de multe națiuni nemaghiare și că contingentul de soldați Unguri, face, să zicem, cel mult 18 procente din contingentul armatei comune, partea covârșitoare de 25 de procente fiind contingentul națiunilor nemaghiare din Ungaria.

Orgoliul panunguresc a mai formulat apoi pretenția absolută ca cel puțin în proporția contingentului de soldați din Ungaria tagma ofițerească să fie maghiară. Armata comună e servită de, aproximativ, 26,000 de ofițeri, dintre cari nu cunosc limba ungurească decât 1650 de ofițeri, deși — raționează ziarele imperialiste — numărul ofițerilor stăpâni pe limba un-

gurească ar trebui să fie adecvat contingentului de soldați din Ungaria, care e 345.000 față cu 380.000 de soldați din Austria. Cifrele acestea sânt pentru compatrioții noștri dovezi inexpugnabile în favoarea aspirațiilor lor utopice, fiindcă mintea lor transcendentă nu poate concepe realitatea extrem de generoasă ce se răsfrânge în aceste cifre. Căci un simptom trist și îngrijitor se deslușește tot mai mult în sferile conducătoare ale armatei, simptomul unei desregări condamnabile, ce trebuie prevenit înainte de a fi distrus normele trainice din trecut ale organizației armatei comune. Generalul Schönaich a făcut adică delegaților Unguri promisiunea că în viitor va face totul ce e cu putință pentru ca spiritul unguresc să cucerească din ce în ce mai mult teren în regimentele comune din Ungaria.

Ne închipuim că ministrul de război e un om vanitos și avid de popularitate care a voit și cu acest prilej să câștige simpatiile Ungurilor și să nu distrugă iluzia deșartă ce circulă despre personalitatea lui în cercurile politice ungurești. Și ne mai închipuim că d-sa și-a dat prea bine seama că portofoliile ministeriale sânt un noroc foarte nestătornic, și că în consecință făgăduințele ce a făcut în curând nu vor îndatori pe nimeni, cu atât mai puțin pe urmașul său în fotoliu. Numai așa ne putem explica gravele și primejdioasele d-sale declarații într'un timp când curentul unguresc, acest curent al unei populații în minoritate absolută, pătrunde tot mai îngrijitor în armata comună din Ungaria, periclitându-i caracterul și învăscând în organismul ei tendințe usurpatoare.

Sperăm că factorii ce hotărâse soarta armatei și implicit soarta întregii monarhii, au înțelegerea trebuincioasă pentru a înțelege ce joc primejdios e să favorizezi, chiar și numai în mod trecător, aspirațiile panmaghiare în armată, într'un timp când evoluția națională a popoarelor indică imperios

mal merge; dar când descoper greșeli cari întunecă sau schimbă înțelesul unei fraze, mărturisesc că ași fi preferit să nu fi scris articolul respectiv sau ziarul să nu-l fi publicat de loc.

Nu mai pomenesc de ortografie, căci fiecare ziar are ortografia lui, astfel că din punctul acesta de vedere scriitorul n'are nici o răspundere.

Corectorul de la un ziar trebuie nu numai să aibă o mare deprindere în această meserie și o atențiune continuă încordată, dar trebuie să fie el însuși un bun scriitor și cu o cultură vastă, căci pe lângă greșelile lăsate de culegători el mai trebuie să descopere și greșelile pe cari însuși autorul le a putut face în graba scrierii sau din neștiință.

Să nu și închipuie cineva că e lucru ușor a fi bun corector și că oricine poate să devină. În genere când corectorul urmărește compoziția tipografică, literă cu literă, nu poate urmări și înțelesul articolului și viceversa. De aceea spre a face amândouă lucrările de odată, el ar trebui să colaboreze corectura cu manuscrisul acesta fiind urmărit de o a doua persoană, iar corectorul citind pe corectură cu voce tare. Dar nu se procede așa, ci corectorul lucrează singur, în cele mai de-a cazuri fără să consulte măcar manuscrisul. Cum nu toți culegătorii-tipografi sânt de forțe egale, ba se întrebunțează de multe ori și elevi, prima corectură e adesea așa plină de greșeli, în cât mai trebuie o a doua și câteodată și a treia, afară de revizie pe pagină. Această muncă istovitoare ametește pe corector, îl obosește spiritul și ochii, mai ales dacă are mult de

lucru, într'un timp determinat, cum se întâmplă la noi.

Citind pe corectură, corectorul trebuie să urmărească greșelile făcute de culegător din punctul de vedere al așezării literelor, apoi din acela al identității cu manuscrisul și tot de odată să observe punctuația, despărțirea corelă a cuvintelor la sfârșitul rândului și alinierea. Dar pe lângă aceasta el mai trebuie să vadă dacă nu sânt litere de mai multe feluri, nu numai de mărimi diferite, dar și cu altă floare, sau litere prea uzate. Pentru ca un om să facă toate astea în mod curent prin o singură citire repede — căci paginatorul dă zor ca să iasă gazeta — e o adevarată măiestrie.

Un corector urmărind numai literile, adică corectura compunere a cuvintelor, poate să citească și de mai multe ori aceeași corectură și dacă-l vei întreba ce spune articolul pe care l'a citit, nu va ști să-ți răspundă. Afară numai dacă prin însușirile sale și prin o lungă deprindere a reușit să și dedubleze spiritul ca să poată urmări în același timp și cuvintele izolate și înțelesul scrierilor.

Dar pentru o așa muncă corectorii dela gazetele noastre nu sânt suficient retribuiți. Ei trebuie să mai lucreze și altceva ca să-și câștige viața, ceea ce-l obosește încă și mai mult. Ziarele cu tiraj mai ales, ar trebui să le mai urce salariul sau să le scadă din muncă.

O singură greșală într'o scriere poate să-l schimbe tot înțelesul. Se istorisește despre o virgulă deplasată care a costat viața unui om. În

timpul revoluției dela 48, un om fusese arestat într'un oraș din Austria sub acuzarea că ar fi minat un pod peste care trebuia să treacă armata împărătească. El urma să fie spânzurat și cerându-se lămuriri la Viena, s'a primit de acolo următorul răspuns telegrafic:

Haengt ihn, nicht lasst ihn laufen.

Spânzurați-l, nu-l dați drumul.

Dar se făcuse greșală; rudele și prietenii celui acuzat dovediseră la Viena că nu e vinovat și depeșa trimisă din Viena suna astfel:

Haengt ihn nicht, lasst ihn laufen.

Nu l spânzurați, dați-i drumul.

Așezarea virgulei după ihn, în loc să fie după nicht, costase viața unui nevinovat.

În toata lumea civilizată corectura privește pe tipograf; la noi ea privește pe autor. Aceasta e nedrept.

În orice meserie plătești un obiect sau o lucrare comandată, într'u cât e conformă cu comanda. Ești în drept să refuzi ghețele și vestimintele pe cari cismarul și croitorul nu ți le-au făcut pe măsură sau din altă materie decât cea comandată — și așa în toate. În tipografie nu e așa. Ți-se dă o lucrare cu totul alta decât cea comandată, adică plină de greșeli și trebuie să plătești. Dacă vrei ca lucrarea să fie perfectă, trebuie să-ți faci singur corectura.

Obicelul acesta se datorează în mare parte împrejurării că n'am avut și n'avem nici acum o ortografie bine stabilită. Fiecare scrie cu ortografia lui și amicul meu Heliade-Rădulescu scrie și

norme de-o natură cu mult mai înțeleaptă, mai înaintată și superioară pentru reorganizarea tuturor așezămintelor *menite să garanteze existența monarhiei.*

Incidentul dela Turtucaia.

Ancheta guvernului bulgar. — Un înalt funcționar bulgar despre incident.

Inchiderea școlii românești din Turtucaia și tonul violent în care presa bulgară atacă România e și azi viu discutată în cercurile politice românești. Guvernul bulgar, dându-și seama ce impresie rea a făcut închiderea volnică a școlii în România, grăbește să caute pretexte pentru a motiva măsura sa volnică.

Așa, între altele se anunță din Sofia, că au mai existat conflicte pentru școala din Turtucaia.

Primul conflict între directorul școlii și autoritățile școlare locale s'a ivit la 1905 și consta într-o divergență asupra numărului de ore didactice destinate predării limbii, geografiei și istoriei bulgare, precum și asupra lefurilor institutorilor, pe cari revizorul școlar respectiv îi pune la același nivel cu institutorii bulgari.

Directia școlii nu a consimțit la aceasta și școala a stat închisă întreaga luna Septembrie a anului 1905.

Văzând că rămâne fără școală, eforia și-a luat angajamentul față de autorități să admită toate condițiile lor, anume: să se supună legilor țării și cererilor revizorului școlar județean.

În consecință, ministerul instrucției publice din Sofia, prin adresa No. 16.361 din 27 Septembrie 1905, a permis redeschiderea școlii dela 1 Oct. 1905, adăugând în aceeași adresă, către director: «Binevoii a înștiința Eforia, că dacă prescripțiunile autorităților școlare nu vor fi absolut îndeplinite și dacă s'ar constata orice neluare în seamă a acestor prescripțiuni, școala va fi definitiv închisă».

Aceste amănunte însă, fiind culese din cercurile bulgare, nu pot fi primite decât cu cea mai mare rezervă.

De Vineri e în București dl. Elie Ilieff al doilea secretar al ministerului de externe din Bulgaria. Dl. Ilieff este numai în trecere la București de care îl leagă atâtea amintiri frumoase încă de pe vremea când își făcea studiile la facultate. Tânărul secretar al ministerului de externe din Bulgaria

azi que, quare, questune, din respect pentru ilustrul său părinte.

La popoarele cari au o ortografie stabilită, înșiși culegătorii compun aproape fără greșeli și corectorul are puțin de lucru.

Corectura, când nu se face abuz, dezvoltă spiritul corectorului tânăr, îi agerește mintea, îi deprinde a-și încorda stăruința, îi înmulțește cunoștințele și trebuie să fluie recunoscător lui C. A. Rosetti că m'a silit să fac câțiva timp corectură.

Când am intrat la Românul, în 1877, și am fost însărcinat din prima zi să fac corectura ziarului, în parter, în același cameră cu bătrânul administrator Georgescu și expeditorul Pavel, pe când redacția era în etajul de sus, m'am sburit și nu voiam să primesc această sarcină, considerând-o ca umilitoare, căci confectionasem timp de șase luni cu Gogu Cantacuzino și cu Tache Laurian Unirea Democratică, scrisesem articole, făcusem reportajul parlamentar.

— Ce fel? zicem, vreți să mă faceți din cal măgar? D'asta m'ați angajat la Românul, în loc de a mă lăsa să scot cu Laurian România Liberă, pe care l'am trecut-o numai pentru cineștia de a intra la Românul?

Dar afară de asta n'aveam ideile de corectură, nu cunoșteam nici unul din numeroasele semne convenționale.

Am fost însă convins că aceasta era o regulă neștrămutată la Românul, că oricare nou intrat trebuia să facă măcar un scurt timp stagiul ca corector. Carada, Emil Costinescu, Vulturescu, Par-

este originar din Brăila unde și-a petrecut toți anii copilăriei. Studiile, și le-a terminat la București unde a legat atâtea cunoștinți printre foștii săi colegi de bancă. Se poate spune că dl. Ilieff este un flo-român, d'ea vorbește cu multă căldură de țara unde și-a trăit copilăria și care l-a lăsat atâtea amintiri.

Un redactor al ziarului »Sera« a profitat de împrejurarea că dl. Ilieff este în București spre a-i cere câteva lămuriri cu privire la conflictul din Turtucaia. Foarte binevoitor, dl. Ilieff a arătat delicata situațiune în care se află, dat fiindcă d'ea este numai un simplu funcționar la departamentul externelor din Bulgaria și prin urmare nu este cel autorizat a vorbi despre chestiuni deosebite de gingașe cari l'ar putea aduce o vătămare.

— Ca simplu particular, dacă chestiunea prezintă atâtea interes pentru d'ea, v'ași putea spune că lucrurile nu sânt așa de grave cum le vede presa din București. Pe cât știu, este vorba mai mult de intrigi locale, care au dat naștere unor turburări ce nu trebuiau să existe. S'gar însă că lucrurile se vor aplană mai curând decât credem și din toate aceste turburări nu va rămânea decât impresia certurilor banale cari fatal intervin între vecini. D'voastră nu cunoașteți dragostea cu cari sânteiți priviți de oamenii noștri politici, pe când dimpotrivă la București, noi Bulgarii nu sântem tot așa de bine văzuți.

— Credeți că școala noastră din Turtucaia se va deschide?...

— Vă pot afirma că în cel mai scurt timp, fiindcă școala românească din Turtucaia aduce folcase reale și populațiunea română din acest oraș face dovada unui element ascultător și de ordine.

— S'a vorbit mult prin ziarele din Sofia, despre pretinsa înțelegere Româno-Turcă și tonul cam violent al ziarului »Dnevnic« a fost viu comentat și la noi.

— Părerea mea este că, nu trebuie să se pună temei pe știrile unor gazete, mai cu seamă pe ale gazetelor noastre cari n'au tiraj și de cele mai multeori caută să speculeze unele știri spre a-și putea face cititori. De altfel »canardul« a fost lansat de »Le Matin« în scopul de a zădărnici împrumutul Turciei. Toate aceste svonuri însă s'au dovedit ca nefondate și prin urmare nu este nici un motiv să stricăm un prieteșug vechi pe care avem interesul să-l întărim mai mult.

— Totuși la noi, s'a discutat și asupra retragerii dlui Hesapcief (ministrul bulgar la Bucu-

drav și mulți alții fuseseră mai întâi corectori. De altminteles pe când eu confectionam Unirea Democratică, Luca Caragiale era simplu corector al acestui ziar și încă cu sediul în chiar sala cu egătorilor tipografiei Göbl bătrânul, din Pașagiul Român. Când mă duceam pe la tipografie îi găseam câte odată citind pe Anton Pan, pe care-l admira și încercând să facă versuri pe cari apoi le rupea. Și mânca la meseria la care lucra porția ce-l aducea de vis à vis ucenicul care aducea mâncarea și pentru tipografi. Când el v'ia făceau greșeli prea multe și cam perula, lucru care pe mine mă revolta. Conversația lui era însă plină de duh și de originalitate.

N'am stat ca corector decât timp foarte scurt și din prima zi am învățat corectura. Dar era o tortură să corectez după manuscrisul lui Rosetti, al cărui scris se compunea din adevăratele hieroglife și foc se făcea bătrânul patriot dacă găsea cea mai mică greșă. În schimb, Costinescu și Bibicescu aveau o scrisoare foarte ceteață.

Dar pe lângă corectură, făceam de toate din prima zi și cunoștința limbilor franceză, germană și italiană, pe lângă puținică ungurească m'au ridicat repede la dreapta lui Rosetti, al cărui spirit te încălzea ca razele soarelui.

Și sânt recunoscător memoriei sale pentru că m'a făcut fără voia să învăț și să practic corectura. Mi-a fost de folos în toată viața.

»Ad.«

Al. Ciurcu.

rești) punându-se în legătură plecarea sa cu pretinsul acord Româno-Turc.

— Vă pot asigura, că retragerea dlui Hesapcief era știută de multă vreme la Sofia. Fostul ministru este cam bolnav și și exprimase în a de mult dorința de-a se retrage.

— Nu știți pe cine va trimite guvernul în locul dlui Hesapcief.

— Până acum nu s'a hotărât nimic. Deocamdată dl. Gheroff este însărcinatul de afaceri la București. Însă vă asigur că plecarea dlui Hesapcief n'are nici o legătură cu pretinsul acord Româno-Turc. D'voastră nu vă închipuiți cât de iubiți sânteiți de politicienii noștri dela Sofia și cu câtă plăcere ne amintim noi toți aceștia cari ne-am făcut studiile în România, de colegii noștri și z'lele petrecute împreună la București.

Organizarea Românilor din Bucovina.

Peste câteva zile se va strînge în Bucovina marea adunare românească, a cărei misiune e să organizeze cu adevărat partidul național.

Aceasta e cu atât mai neapărat, cu cât după împăcare n'a rezultat o întărire a energiei politice românești, ci o foarte cuviincioasă și perfect frățescă stagnare, ale cărei motive, în afară de cele personale, totdeauna foarte puternice, prea puternice acolo, se pot găsi și în dorința nemulțămiiților de a dovedi că fără ei nu se poate face nimic. Și, iarăși, un astfel de sfat pentru o nouă orientare și o nouă direcție se impunea și după ce legătura cu creștinii-sociali, a căror îndreptare și valoare după moartea lui Lueger rămâne să se vadă, s'a dovedit aproape zădărnice pentru Români, cari, cu aliații lor la guvern, și tot n'au folosit nimic.

Deci se va discuta, credem că pe cea mai largă bază și cu cea mai desăvârșită libertate. Se pare că vor fi țărani mulți. Și e foarte fericită această împrejurare. Ori unde acest popor de plugari a dat la o parte pe acești cinstiți și cumiți muncitori și a născocit ori a păstrat o clasă stăpânitoare cu mintea îndreptată după alte nații cu alt rost, tot ce s'a făcut n'a avut trăinicie și valoare practică și peste biata noastră teorie de împrumut a trecut în bună voie avântul cutropitor al popoarelor care merg solidar, dela cel dintâi până la cel din urmă, la atac și întrebuintează mijloacele de luptă pe care o tradiție națională de care ori cine e conștient, le-a arătat potrivite.

Țăranii bucovineni, bătuți și ei de atâtea nevoi, au dovedit că vreau și pot să facă politică. Ei au provocat candidaturi și au hotărât alegeri. Lucruri vrednice de admirație și imitare! Ar fi fost păcat să se lase puterea cea adevărată și să se mai umble după slăbiciunea desbinată și înstrăinată a personalităților ambițioase care, acolo, au compromis și dus de ripă aproape cauza națională.

Între măsurile potrivite pentru a întări pe Românii din Bucovina, carora atâtea le gâtesc pieirea, ar fi și ținerea periodică de adunări naționale. Ar trebui să se decidă aceștia. În deosebitele cercuri să fie una pe lună, măcar una la trei luni pentru înfrățirea și buna-înțelegere a tuturor. Iar o adunare generală pe an, la o zi mare, e neapărat de nevoie.

Dacă am pierdut atâtea în Bucovina, e că am fost mai ieri o biată »intelligență«

la cheremul tuturor funcționarilor împărătești și o biată plumbă rurală fără glas. Toate se vor schimba dacă vom putea dovedi că sântem cu mult mai mult decât atâta, adică aceea ce sânt de atâta vreme dușmanii noștri: un popor!

»Neam. Rom.»

N. Iorga.

Chestiunea irlandeză.

II*).

Irlandezii-uniți (1796—1798).

Măsurile de represiune ale guvernului englez au contribuit și mai mult la agitarea spiritelor. Societatea Irlandezilor-uniți, deși disolvată în mod formal, nu și-a întrerupt activitatea agitatorică. Reuniunile ei înainte fuseseră publice și, prin urmare, controlabile, iar acum erau secrete și cu atât mai primejdioase.

Sufletul noii organizații secrete era un avocat din Dublin, Wolfe Tone, om energic și spirit organizator. Afiliații erau împărțiți în grupuri de câte 12 inși, cari n'aveau nici un contact unele cu altele și-și primeau îndrumările dela comitetele locale, cari, la rândul lor, erau supuse comitetului central. În scurtă vreme numărul membrilor trecu peste 100.000.

Cu revocarea vice-regelui Fitzwilliam agitația legală se sfârșește și conducătorii Irlandezilor-uniți se gândesc la o insurecție armată. Proclamarea independenței Americii și evenimentele din Franța le dădeau nădejde că și ei își vor putea izbîndi visul. Șefii Irlandezilor încă de mai înainte se pusese în legătură cu guvernul revoluționar din Franța, solicitînd o expediție armată care, debarcînd în Irlanda, să proclame și aici republica. În 1794, un agent secret al Irlandezilor, Jackson, plecase la Paris pentru a se înțelege cu guvernul francez. La întoarcere a fost denunțat de-un trădător și arestat. Jackson s'a otrăvit și a murit în momentul cînd i s'a publicat sentința de moarte. Wolfe Tone, avizat de cu vreme, a reușit să scape în Franța, de unde conduse mai departe lupta împotriva Angliei.

Organizația Irlandezilor-uniți avuse însă acum în frunte mai mult oratori decât oameni de acțiune: avocați și gazetari. Li lipsia organizației șeful militar, care să dea unitate acțiunii. În această epocă fu introdus în organizație lordul Eduard Fitzgerald.**)

Membru al unei distinse familii liberale din Irlanda, după mamă descendent al Stuartilor, a primit creștere militară și intrînd în armată a luptat în America împotriva republicanilor. Deși liberal și membru al parlamentului irlandez, Fitzgerald nu se ocupase până acum cu politica. O dragoste îl duse la Paris unde făcu cunoștință cu ideile mari ale revoluției franceze și deveni și el republican convins. La 1793 se întoarce în Irlanda și ia parte activă în luptele parlamentare.

În același timp, făcînd cunoștință cu șefii Irlandezilor-uniți intră și el în organizația lor, ajungînd în scurtă vreme unul dintre șefii ei mai cu vază; lucru foarte firesc, dacă considerăm origina lui, popularitatea de care se bucura și averea mare de care dispunea.

În 1796 Eduard Fitzgerald și Arthur O'Connor sânt trimiși în Franța pentru a se înțelege cu guvernul Franței, care era în război cu Anglia. Negocierile izbutiră și o expediție plecă, la 15 Decembrie sub conducerea guvernului Hoche spre Irlanda. Abia plecată din portul dela Brest, escadra franceză fu nevoită să se

întoarce din cauza unei furtuni mari care risipi o mare parte a vaselor de război. Guvernul francez renunță la orice altă încercare de invaziune. Expediția lui Hoche a avut însă ca urmare agravarea situației în Irlanda.

Începu o nouă epocă de prigonire. La alegerile din 1797 guvernul învinse cu o mare majoritate. Grattan și prietenii săi se retrăsese și cei câțiva liberali cari reușiseră să intre în parlament numai arareori luau parte la ședințele lui. Cancelarul Fitzgibbon și secretarul guvernului lordul Castlereagh duseră măsurile de represiune până la extrem. Procesele de agitație și rebeliune erau la ordinea zilei. Redacția și imprimeria organului Irlandezilor fu, din ordinul guvernului, jăfuită și distrusă. Întreaga Irlandă de nord fu declarată în stare de asediu și pusă sub dictatura militară a generalului Lake.

De altă parte și Irlandezii-uniți se pregăteau la o rezistență înarmată. Alcătuiseră un comitet de cinci membri: Fitzgerald, O'Connor, Olivier Bond, Emmet și Mac-Nevin, cari primiră însărcinarea să organizeze această rezistență. Întreg anul 1797 trecu în preparative. Membrii comitetului în repetițe rînduri fuseseră în Paris pentru a obține sprijinul guvernului republican. Li-se promisese arme și atîta tot, pentru că de bani nici republica nu dispunea. Acasă, Fitzgerald organizează insurecția. Afiliații fură împărțiți în regimente. Se alese un stat-major și se fixară planurile de insurecție, al cărei scop era proclamarea republicii irlandeze.

Guvernul englez de mult începuse a bănuși desele călătorii ale lui Fitzgerald la Paris. Primise chiar și denunțări vagi despre insurecția ce se plănuia, dar nu cunoștea încă amănunțele conspirației, cînd la 25 Februarie 1798 se găsi un trădător, Thomas Reynolds, care câteva zile înainte asistase, în casa lui Bond, la un consiliu de războiu al șefilor. Reynolds, care în insurecție avea să comande un regiment, destăinuă guvernului că la 12 Martie avea să se țină un nou consiliu. În această zi, casa lui Bond fu încunjurată de armată și 14 șefi fură arestați, între ei și Bond. Cîteva zile înainte fusese arestat și O'Connor, aproape de Londra, în momentul cînd voia să plece în Franța. Puțin în urmă fură arestați și Emmet și Mac-Nevin. La o lună fu descoperit și ascunzișul lui Fitzgerald, care se opuse arestării și după ce împușcă doi agenți de poliție, primi o rană mortală. Fitzgerald muri înainte de proces. Olivier Bond își puse capăt vieții în închisoare, după ce se lăsase sedus a face destăinuiri. Emmet și Mac-Nevin, după o închisoare de 2 ani, au fost deportați. Numai O'Connor, arestat în Anglia și judecat de judecători Englezi, fu achitat.

Urmă un regim de teroare oarbă. Poliția, voind să sechestreze armele ascunse, ținea percheziții domiciliare în toate casele. Pretutindeni căuta conspiratori. Delațiunile și denunțările erau la ordinea zilei. Se găsi un non trădător care destăinuă guvernului că insurecția, reorganizată, avea să izbucniască la 23 Mai în Dublin. Patru zile înainte de această dată șefii fură arestați, dar insurecția cu toate aceste izbucni în mai multe provincii. La început victorioși, din lipsă de conducători răsculații fură bătuti de trupele guvernului și risipiți. În comitatele Ulster și Leinster răsculații fură mai norocoși și bătura trupele guvernului, reușind să ocupe și capitala comitatului.

Îngrijat de succesele insurecției, guvernul central din Londra hotărî s'o reprime cu toată rigoarea. Lordul Cornwallis fu trimis în Irlanda cu puteri nețărîmurate. Generalul Lake, în fruntea unei trupe, porni împotriva răsculaților, dînd lupte sîngeroase. Pretutindeni, de ambele părți, se săvârșiră cele mai mari cruzimi. Lake, reușind să prinză patru dintre

șefii răscoalei, fără să mai aștepte instrucți dădu poruncă să fie decapitați și capetele lor trase în pari.

Lordul Cornwallis, revoltat de aceste cruzimi, stăruia din toate puterile să li-se pună capăt și reuși cu mare greu să convingă despre această necesitate și guvernul din Irlanda. Se publică un manifest în care se aducea la cunoștința insurgenților că cei ce în curs de 15 zile vor depune armele vor fi cruțați. În curînd după aceea parlamentul votă o lege prin care li-se acordă amnestie tuturor insurgenților, cu excepția șefilor. De altminteri răscoala fusese înăbușită aproape cu desăvîrșire. Țara întreagă era însă plină de jale. Nu era comună, nu era familie care să nu fi suferit.

În vremea aceasta guvernul republican din Franța făcuse preparative să vină în ajutorul insurgenților. Ajutorul acesta însă, și de altminteri insuficient, sosi tîrziu de tot. La 22 August sosi generalul francez Humbert cu vreo 1000 de soldați, dar trupele lui fură risipite. La 11 Octombrie sosește generalul Hardy cu 3000 de soldați și trei vase de război. Și trupele aceste fură înfrînte. Cu generalul Hardy venise și Wolfe Tone, care fu prins și condamnat la spînzurătoare. Înainte de a putea fi executat, își puse însuș capăt zilelor, tîndu-și gîtul.

Insurecția era înăbușită pe toată întinderea. Șefii morți sau fugiți, insurgenții descurajați și risipiți.

Zborurile lui Vlaicu.

Duminecă, 17/30 Octombrie 1910, va avea loc în hipodromul dela Băneasa (București), din inițiativa Ministerului de război și sub înaltul patronaj al A. S. R. principele Ferdinand al României, marele *meeting de aviațiune* pentru experiențele celui dintîi aeroplan românesc inventat, construit și pilotat de inginerul român Aurel Vlaicu.

Comitetul organizator: președinte, d-nul general Gr. Crăiniceanu, ministru de război, vice-președinte: d-nul general adjutant G. Georgescu, inspector general al artileriei, d-nul Alexandru Cotescu, directorul general al Căilor ferate române. Membri: d-nul colonel Dumitru Iiescu, șeful statului major al inspect. general al armatei, d-nul Colonel Toma Ghenea, directorul artileriei din Ministerul de război, d-nul N. N. Bulculescu, mare proprietar, d-nul lt. colonel Adrian Miculescu, directorul Arsenalului, d-nul D. D. Patrășcanu, deputat, d-nul Dr. N. Lupu, medic primar al județului Ifov, d-nul maior D. Mihailidi, din Ministerul de război, d-nul Jean M. Dumitrescu, șef de cabinet al Ministerului Instrucțiunii publice. Secretari: I. Resu Abrudean, G. Cortescu, ziaristi. Juriul tehnic: Alexandru Cotescu, colonel D. Iliescu, căpitan Gabriel Negreț, ca secretar-cronometror.

Se vor face o serie de sboruri de îndemănare, sborul de înălțime și sboruri de durată, ale căror rezultate vor fi controlate și afișate publicului sub îngrijirea juriului tehnic înadins alcătuit.

Experiențele vor avea loc după amiază la orele 4. În caz de timp nefavorabil, experiențele vor avea loc a doua sau a treia zi, anunțându-se în oraș prin stindarde albe, puse la Teatrul Național, Palatul funcționarilor publici și Hotel Bulevard, dacă se amîna.

Prețurile intrărilor: La tribună, loja 80 lei. Intrarea de persoană 10 lei. Militarii 5 lei și copii 2 lei. — La cîmp (peluză) intrarea generală 2 lei.

*) Vezi »Tribuna« n-rul 214, 217.

**) Născut 1763 — mort 1798.

Cei cari doresc: **mobile**

bune, frumoase, ieftine,

să se adreseze cu toată încrederea fabricanților de mobile **Szekely și Réti** din Marosvásárhely, (Piața Széchenyi 47).

La cerere prezentăm și în provincie bogata noastră colecție. La înțelegere aparte expedăm franco în ori ce parte a Ardealului. - Atelier de primul rang. — Mare asortiment de trusouri pentru mirese.

Toate biletele poartă înscălitura Ministerului de războiu.

Ministerul lucrărilor publice a acordat o reducere de 50 la sută pe căile ferate tuturor celor ce vin în capitală pentru acest meeting de aviație. Biletele de tren vor fi valabile de Sâmbătă 16 Octombrie până Marți 19 Octombrie la ultimul tren de seară și numai dacă vor purta pe ele, în dos, viza ce se aplică la ghișeurile hipodromului de către trei funcționari ai direcțiunii C. F. R.

Pentru capitală Direcțiunea generală a C. F. R. va întocmi trenuri speciale pentru ziua zborurilor; aceste trenuri vor pleca din garile de Nord, Obor și Filaret, la orele ce se vor publica ulterior.

Biletele pentru acest meeting se găsesc de vânzare la toate Agențiile teatrale și de locațiuni din Capitală; iar Duminecă 17 Octombrie, atât pe peronul garilor de Nord și Filaret, cât și la intrările Hipodromului.

Din străinătate.

Convenție greco-bulgară? Din Constantinopol se anunță: Cercurile politice de aici au primit din Sofia știrea că încheierea iminentă a unei convenții între Grecia și Bulgaria e confirmată din sursă oficială și că convenția se va încheia definitiv îndată după constituirea noului cabinet grec.

În legătură cu aceasta, se înregistrează cu uimire de zădărnici informațiile ziarelor grecești din Salonic după cari raporturile dintre Grecii și Bulgarii din Macedonia s'au îmbunătățit foarte mult.

Între aceste două elemente ar fi existând un acord complet; vechea animozitate dintre ei ar fi făcut loc unei armonii perfecte.

Un fapt caracteristic e că, pe alocurea, Bulgarii refuză să primească bisericile grecești ce le sânt acordate prin noua lege.

Autoritățile locale stau perplexă față de această schimbare de sentimente.

Anarhia din Persia. În sfârșit, guvernul persan a înminat ambasadorului Angliei răspunsul la nota guvernului englez. Răspunsul acesta stăruie înainte de toate asupra multelor îmbunătățiri și progrese realizate sub noul regim și atribuie neorânduialile în rindul întâi prezenței ofițerilor străini. Guvernul persan promite a lua măsurile necesare pentru apărarea intereselor comerșanților străini și protestează împotriva intervenției armate.

Răspunsul acesta nu lămurește întru nimic situația complicată. Situația financiară a Persiei e extrem de precară.

»Times« din Londra spune pe față că împărțirea Persiei este condiția neapărată pentru acordarea unui împrumut acestei țări, a cărei dezvoltare pașnică o garantează înțelegerea anglo-rusă. Guvernul englez se vede nevoit a se amesteca în Persia de miazăzi unde turburările s'au înmulțit în multe luni. Ca să nu se turbure înțelegerea celor două puteri, Rusia va intra și ea. Înțelegerea din 1907 a pregătit ocupația, deși s'a tăgăduit până acuma. Dacă guvernul persan s'ar fi arătat supus, poate s'ar mai fi lăsat Persiei o neatrănare formală pe timp scurt. Dar fiindcă s'a împotrivit la înființarea protectoratului, de aceea a pierdut dreptul de cruțare. Numai teama de întâmplări neprevăzute a silit pe puterile aliate să grăbească împărțirea.

În Teheran nădăjduiau că le va veni cineva în ajutor. S'or fi temând, poate, de asemenea amestecul din Londra și Petersburg și s'au grăbit a pune pe oricine în fața unor fapte împotriva. În vara trecută se părea că Anglia și Rusia

vor să se înțeleagă cu Germania, ale cărei interese în Persia sânt mari. Germania însă nu va îngădui să o scoasă din Persia, închizând-o dela comerțul cu Persia. Nici Turcia nu va privi nepăsătoare. Va vedea ce înseamnă bunăvoința înțelegerii întreite.

Recunoașterea republicii portugheze. Din Paris se telegrafiază că guvernul francez s'a înțeles cu guvernul englez și spaniol să propună celorlalte puteri recunoașterea guvernului provizoriu al Portugaliei. După aprobarea constituțională a acestui guvern prin parlament va urma apoi și recunoașterea lui ca guvern definitiv.

Germania și-a dat învoirea la această recunoaștere.

Guvernul republican al Braziliei a intervenit pe lângă guvernul Statelor-Unite pentru recunoașterea republicii portugheze.

Peste câteva zile republica va fi recunoscută de toate puterile.

Demisia guvernului grecesc. Din Atena se telegrafiază: În ședința de noapte a Camerei ministrul-președinte Venizelos a rugat camera să i voteze încredere. După o discuție îndelungată, Ralys și Mavromichalls au părăsit camera dimpreună cu numeroșii lor aderenți. La ședință au rămas numai vreo 150 de deputați. Ne fiind în număr de a putea aduce hotărâri valide, președintele a fost nevoit să suspende ședința.

Ministrul-președinte Venizelos a declarat că vede în procedeu acesta al camerei un vot de neîncredere și și va da demisia.

INFORMAȚIUNI

ARAD, 24 Octombrie n. 1910.

— **Sfințire de biserică în Cenadul-unguresc.** Ieri Duminecă s'a săvârșit cu mare solemnitate și în mijlocul unei mari asistențe de credincioși sfințirea bisericii gr.-or. reparată din Cenadul-unguresc. P. S. Sa Ioan I. Pap episcopul Aradului a pontificat însuși ceremonialul sfințirii, cu mare asistență de preoți. La sosire P. S. Sa dimpreună cu distin. a sa suită a fost întâmpinat cu banderiu și cu un mare a'ai de trăsuri, la Apátfalva. Din partea autorităților administrative a ieșit întru întâmpinarea capului bisericesc primpretorul localnic. Comitatul a fost reprezentat prin primnotarul comitatens și primpretorul din Macău.

În cercul ceremonialului sfințirii. P. S. Sa a hirotesit întru protopresbiter al Chișineului pe părintele Dr. Cheo-ghe Ciuhandu, iar întru diacon pe dl Emil Păcurar. În cuvântarea sa ocazională episcopul a îndemnat pe credincioși să și conformeze viața principiilor mântuitoare ale bisericii. A făcut o d-osebit de bună impresie că în firul cuvântării sale episcopul a ținut să lămurească poporului și însemnătatea unei probleme reale, de mare necesitate culturală în partea locului, când i-a îndemnat să facă totul pentru clădirea unei școli de fete.

La sosire, episcopul, după închinăciunile făcute în biserică ortodoxă românească, a vizitat biserică sârbească, unde a cuvântat asemenea credincioșilor Sârbi, îndemnându-i la o viață religioasă și la un trai frățesc cu credincioșii de naționalitate română.

Cenadul-unguresc e o comună bogată și frumoasă, situată la periferiile extreme ale româniei. Călătorul se alege cu bune impresii văzând curățenia și frumusețea clădirilor noastre bisericești și școlare din această comună păstorită de harnicul preot tânăr Romul Nestor și luminată de doi învățători la înălțimea rostului lor.

— **O nouă condamnare pentru agitație.** Citim în »Gaz. Transilvaniei«: La 20 l. c. protopopul Biei maghiare Iosif Lita, a fost pedepsit de tribunalul din Ibașfalău, cu 8 zile temniță de stat și 40 coroane amendă și la suportarea spe-

selor procesuale, pentru că la adunarea alegătorilor români din cercul Săn-Mărtinului — a cărei președinte a fost — ținută în Sâncel la 8 Maiu a. c. unde candidatul nostru național Dr. Romul Boila și-a rostit programul său, numitul protopop Lita, în cuvântul de închidere al adunării ar fi amenințat și intimidat pe alegători, ca la alegerea de deputat să nu deie voturile lor lui Sándor János, candidatului guvernamental, ci fiecare alegător român să voteze cu candidatul nostru național.

Protopopul Lita a fost apărat de dl Dr. Romul Boila, care a arătat, că procesul e intentat cu nedreptate și acuzatul e nevinovat; toată osteneala apărătorului a fost deșartă.

După aducerea sentinței apărătorul a cerut sentința în scris și a anunțat recurs de nulitate, de-asemena și procurorul pentru a se mări pedeapsa.

Dintre ai noștri am văzut pe Dr. Alexandru Morariu adv., pe dl Victor Morariu și pe adv. Dr. Ho'om. Am mai văzut pe preoții Miron Dascălu din Cetatea de baltă și George Tufan din Valea Sasului, dar mi-a venit foarte curios, trist și regretabil, când pe acest din urmă l-am văzut între martorii produși contra acuzatului, care e șeful său. — O mai tristă și condamnabilă faptă nici nu-mi pot închipui!

Statuia lui Cuza. Din Iași se anunță: În ședința de Sâmbătă a consiliului comunal s'a discutat chestiunea așezării statuiei lui Cuza Vodă în Piața Unirei.

Dl primar Gane, luând cuvântul spune că paralel cu mișcarea pentru ridicarea statuiei lui Cuza Vodă, din inițiativa parlamentară s'a votat suma de 30.000 lei, pentru ridicarea unui monument al Unirei în Iași.

Pentru acest motiv comuna a rezervat Piața Unirei.

În urmă dl Gane face istoricul afacerii arătând că Piața Nouă, a fost pusă la dispoziția comitetului cu unanima aprobare a acestuia.

Dsa conchide spunând: Intrucât consiliul comunal n'are alt rol în această afacere, decât de a oferi un loc, se socotește dator de a oferi chiar Piața Unirei pentru așezarea statuiei lui Cuza-Vodă, numai reprezentanții autorizați ai comitetului printr'o cerere formală să solicite acest loc.

Dl primar termină arătând că în piața nouă se va așeza monumentul Unirei.

Ședința a continuat discutându-se chestia apei.

— **O operă română.** Din București ni-se scrie: Dl D. Popovici, directorul conservatorului, a fost autorizat de ministerul instrucțiunii publice să înjghebeze o operă română. Pentru aceasta ministerul i-a acordat o subvențiune de 20 mii lei, orchestra ministerului și sala teatrului, gratuit.

Opera română va da iarna aceasta: »Rigoletto«, »Faust«, »Balo in Maschera« și »Ernani«.

— **Cununie.** Domnișoara Emilia Mărlan din Săn Nicolai mic și domnul Ioan Ias din Ghioroc își anunță cununia ce va avea loc la 6 Noembrie n. în biserică gr. ort. română din S. Nicolai-mic. Felicitările noastre.

— **Plebiscit în Svițera.** Din Berna se telegrafiază că ieri a avut loc votarea asupra proiectului despre introducerea reprezentanței proporționale. Pentru proiect au votat 238.928 de inși, contra 262.000.

Proiectul a fost deci respins.

— **Dela Români din America.** Ziarul »Românul«, ce apărea de mai bine de cinci ani la Cleveland, dela data de 9 Octombrie st n. apare la San Francisco, California, având ca prim-redactor pe dl Iulius V. Ioanovici, și ca director-proprietar pe V. E. Moldovan.

»Românul« s'a transformat în organ pe ac-

șuni. O acțiune e de 50 dolari. Acționarii nu pot fi decât Români.

— **Dela Academia română.** Vineri după amiază, la orele 2, Academia română a ținut o ședință intimă.

Au luat parte mai mulți d-ni academicieni, printre cari d-nii Dimitrie Sturdza, Bianu, Iorga, Saligny, Ștefănescu etc.

S'a lucrat în secțiuni și s-a comunicat titlurile mai multor cărți primite spre premiare în secția literară.

În ședința plenară, s'a deplorat mult moartea dlui Grecescu, unul din cei mai activi și neîmpsiși membri ai Academiei.

Noua alegere în locul regretatului profesor s-a fixat în luna Aprilie 1911.

Unele ziare au anunțat că M. Sa Regele a donat 20 de mii lei pentru completarea sumei trebuitoare ridicării unui monument marelui poet Vasile Alecsandri.

Această donație nu datează de zilele acestuia ci de mult. S'au adunat până acuma 80 de mii lei, sumă în care intră și donația regală. Costul statuel se ridică la cifra de 100 mii lei.

Ridicarea acestei statui, nu întârzie însă din cauza lipsei de fonduri ci din alte cauze. E vorba de un întreg plan de modificare al clădirii Academiei. Clădirea în care se află actualmente ministerul de justiție aparține Academiei.

Executându-se noul bulevard, care va merge din strada Ion C. Brătianu în strada Griviței, se va dărâma casa Moruzzi, de lângă ministerul de justiție. În acest mod Academia va avea patru fațade.

Atunci biblioteca și sala de ședință și toate serviciile Academiei vor fi mutate în clădirea unde actualmente se află ministerul de justiție.

Clădirea în care se află acum Academia, va fi dărâmată, iar în locul ei se va clădi un muzeu.

Statuia lui Alecsandri va fi așezată în mijlocul curții Academiei.

Toate aceste lucrări nu pot fi realizate decât în răstimp de 10 ani.

— **Holeră într-o casă de nebuni.** Din Petersburg se anunță, că între bolnavii din casa de nebuni din Udolnaja băntule holera. 20 de îngrijitori și îngrijitoare precum și 7 nebuni îmbolnăviți între simptome de holera au fost transportați la Petersburg. Holera băntule mai de mult între bolnavi, dar autoritățile au stat nepăsătoare până când s'au îmbolnăvit și îngrijitorii.

— **Necrolog.** Marți dr. Pop născ. Cernea, soția dlui Dr. Emil Pop, avocat în Aiud, a răposat la 22 Octomvre n. în vîrstă de 22 de ani. În mormântarea ei a avut loc azi, 24 Octomvre n., în cimitirul gr. cat. din Aiud. Odihnească în pace!

— **Învățător executat.** Ieri a fost executat prin ștreang în curtea tribunalului din Thorn învățătorul Schmidt din Os'ovo, pentru că și-a omorât mireasa. Tribunalul adusesse sentința deja în 20 Iunie, dar a amânat executarea ei pentru că Schmidt rugase pe împăratul Wilhelm să-l grațieze. Abia acum a venit răspunsul negativ la cererea de grație.

— **Moartea regelui din Siam.** Agenția Reuter anunță, că Ctulalongcorn regele Siamului a murit în etate de 53 de ani. El a domnit douăzeci și unu de ani.

— **Portugalia nouă.** O telegramă din Lisabona anunță, că Monitorul Oficial de azi, Luni, va publica un decret, prin care se ordonă statificarea tuturor școalelor și că, procurorii să aplice cu asprime paragraful legii față de preoții cari vor egita contra guvernului sau a autorităților țării.

— **Monumentul lui Chavez.** Adunarea națională din Lima (Peru, America) a votat o sută de mii de franci pentru ridicarea unei statui lui Chavez, eroul văzduhului care și-a pierdut viața cu prilejul sborului său peste Simplon. Monumentul va fi ridicat în Brig (Elveția).

— **Crippen condamnat la moarte.** Sămbătă tribunalul din Londra a osândit pe medicul Crippen la moarte prin ștreang, pentru că astă-vară, se știe, acesta își omorise nevasta ca să poată trăi cu amantă-sa Miss Le Neve. A ascultat sentința cu cea mai mare răceală, apoi cu pași grăbiți s'a dus în celula sa. Marți tribunalul va judeca și afacerea amantei lui Crippen, Miss Le Neve. Se crede, că ea va fi achitată.

— **În amintirea iubiților răposați.** Neconsolata dșoară Elena Petrașcu, directoara internatului școalei civile a »Asociațiunii«, dăruiește suma de 20 cor. la »Darurile de Crăciun ale săracilor noștri«, din prilejul trecerii din viață a presbunului său unchiu Iosif Petrașcu de Cornia, căpitan c. și r., decedat în Lugos. Pentru această jertfă, bine plăcută oamenilor și lui Dumnezeu, exprimă mulțămnia sa: Comitetul »Reuniunii soldaților români din Sibiu«.

— **Demonstrație contra scumpetei.** Ieri, Duminică, după amiază partidul socialist din Budapesta a organizat o mare demonstrație contra scumpetei locuințelor și alimentelor. Oratorul Dr. Sigismund Kunfi a spus, că și înainte cu patru ani a fost o mare foamete. Guvernul a oprit atunci exportul fănuului, pentru că vitele ne având hrană muriau cu dulumul.

»Noi flămânzim și trăim în mizerie de un an și jumătate deja, dar pentru acela nime nu s'a gândit să ne scape de pieire. Muncitorul plătește o primărie la sfârșitul săptămânii trebuie s'o deie proprietarilor de case și uzurarilor de alimente, iar ei rabdă foame, se trudește și trăiește și pe mai departe în mizerie. Domnilor mari nu se gândesc, că foamea și grija traiului rău în fiecare casă muncitorească naște idei revoluționare. (Strigăte șgomolose: Trăiască Portugalia! Trăiască revoluția). Dacă statul — a zis oratorul — are bani pentru vase de război, tunuri noi și cazarme, pentru ce nu se interesează și de soarta celor ce flămânzesc. Dacă nimeni nu ne îngrijește atunci vom urma și noi pilda altor popoare. Cauza tuturor relelor este camera ungară, parlamentul de clasă!, a încheiat oratorul.

Aplauze puternice au răsplătit vorbirea aceasta insuficientă, apoi Weltner lakab criticând politica agrarilor unguri și-a încheiat vorbirea cerând deschiderea hotarelor României și Serbiei și importul de carne din Argentina. S'a votat apoi o moțiune în acest sens, care va fi prezentată camarilor deputaților.

— **În loc de anunțuri de căsătorie.** Fericiții părinți Nicolae Băeșanu, paroh în Bucium-Isbite, în loc de obicinuitele anunțuri de căsătorie despre cununia religioasă a fiicei sale Elena cu dl învățător Ioan Micu, celebrată la 6 Oct. c., dăruiește fondului Victor și Eugenia Tordășian pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriașilor sibieni cor. 10. La același fond au mai dăruit: Nicolae Vasilescu, 20 bani. Const. Prie, paroh (Săcădate), 50 bani, Ioan Vasilescu, 20 bani, Ioan Moța, paroh (Orăștie), soția sa Maria n. Dămian și copiii lor Anicuța, Elvira și Ionel, în cinstea mamei respective bunicii Ana, preoteasă încă în viață și în vecinica pomenire a tatălui respective moșului lor Nicolae Dămian, fost paroh în Băișă, 2 cor. Dem. Rodean, sod. franzelar, 20 bani, Sebastian Bornemisa, stud. univ. și librar (Orăștie), 1 cor. Ioan Muntean mecanic, 20 bani, și George Dămian, abs. de teol., 40 bani.

— **Vizita lui Wilhelm în Belgia.** Din Bruxelles se telegrafiază: Guvernul continuă a lua măsuri de siguranță pentru zilele câte va petrece împăratul german în Belgia. Zi de zi sosesc în capitala Belgiei trupe noi pentru a completa regimentele. Dela gară până la palat trupele vor forma cordon dublu, peste care nu va putea trece nimeni.

Socialiștii din partea lor sânt hotărâți să nu renunțe la manifestațiile proiectate și la întrunirea de protestare.

— **La fondul Victor și Eugenia Tordășian** pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriașilor sibieni, au mai intrat următoarele daruri: Ioan Bucșa învățăcel cumpănar, 50 bani; Ioan Tomuș fereștar (Sibiu), soția sa Maria n. Sârbu și copiii lor Ioan, soda! covrigar, Maria n. aplicată în tip. Drotleff, George, învățăcel lăcătaș, Nicodin, învăț. tinichigiu, Victoria, școlăriță și Aurel școlar, 2 cor.; Dr. Ioan Rațiu, profesor (Blaj), 1 coroană și Ioan Voicu, învățăcel rotar, 50 bani.

— **Prejudecata vârstei.** S'a admis în chip curent, că bărbatul trecut de 50 de ani ajunge la declinul puterilor sale fizice și intelectuale.

Fără pretenția de generalizare, se poate contesta această afirmație, care nu rezidă pe bază serioasă. Ba dimpotrivă, viața științifică și literară e bazată în pilde când omul dă dovadă de putere intelectuală tocmai dela o anumită vîrstă în sus. Renunța Lora Strathcoma în lumea politică a început numai după ce a ajuns la vârsta de 75 ani. Azi, la 90 ani, e la lucru la orele 10 dimineața și mai găsește vreme, de două trei ori pe săptămână, să asiste la dineurile oficiale.

William de Morgan a început să scrie la 65 ani. Pierpont Morgan a avut același vîrstă când și-a făcut uriașul său plan financiar. Acum 50 de ani, bărbății în vîrstă de 45 de ani erau socotiți ca bătrâni. Azy Lloyd George de 47 ani, e socotit între tineri. Sir Hicam Maxim are azi 70 de ani și întreprinde zilnic lucrări noul. B. V. Leader are 80 de ani și are pentru arta sa un entuziasm juvenil. Benjamin Franklin a avut 71 ani când a sosit la Paris ca ambasador al Statelor-Unite. Victor Hugo a scris l'Historie d'un crime la 72 ani și Herbert Spencer și-a isprăvit opera la 84 ani.

— **Descoperirea Americii.** La o serată dela Palatul regal din Cristiania, la care au luat parte mai mulți profesori universitari, cunoscutul explorator Fridhof Nansen a făcut niște comunicări foarte interesante cu privire la descoperirea Americii.

Nansen a arătat că America a fost cunoscută de Europeni mult mai înainte de Columb. E fapt stabilit că Normanii, în călătoriile lor, au străbătut porturile Americii, golful de Mexico și grupele de insule din jurul noului continent. Mulți dintre ei au pătruns până departe în interiorul Americii.

Nansen arată că cel dintâi călător cunoscut care a trecut în America, a fost corăbierul Leif Erikson din Islanda. El a și dat un nume acestui continent, numindu-l Vinlanda. Intre documentele privitoare la această chestiune se amintesc tradițiile popoarelor nordice, cuprinse în legenda despre Erik Saga.

Leif Erikson a descoperit America cu cinci sute de ani înainte de Columb. El a întemeiat acolo și câteva mici colonii. A adus și indigeni din America, pe care i-a colonizat în ținuturile nordice, în Laponia. Eschimoșii de astăzi după toate probabilitățile sânt urmașii acelor indieni aduși în Europa de Leif Erikson. Tradițiile acestora amintesc de altfel despre originea lor. Chiar și formațiunea figurii lor ne arată o mare asemănare între ei și pieile roșii. Firește rasa din Europa a degenerat cu timpul. Semnele caracteristice însă nu le-a pierdut cu totul.

Nansen afirmă, pe baza documentelor, pe cari le-a putut aduna până acum, că Leif Erikson a cunoscut și strămoșii Nordului. Toate datele privitoare la această chestie, le va publica într'un studiu ce va apare în curînd și care de sigur va face senzație în cercurile științifice.

— **L'a omorât rușinea.** La fabrica de porcelană din Copenhaga s'au descoperit furturi foarte mari. Ancheta a constatat, că făptuitorul a fost Thomas Rosenborn, directorul fabricii, care de 26 de ani se afla în postul acesta. Când a fost prins, el a căzut la pământ fără simțire și după câteva clișuri a murit. Nu se știe cu siguranță, dar se crede, că l'a omorât rușinea.

Pentru cumpărare
de
pălării pentru copii și domni **cel mai bun magazin e a lui** **SUC. EMMER FERENCZ**
Weismayr Ferencz
Timișoara, centru, strada Hunyadi.

— »Balul costumat din Arad«. In editura librăriei »Tribuna« a apărut o serie de 6 cărți postale ilustrate, în culori, reprezentând costume și grupuri de la balul costumat din primăvara aceasta. Bucata se vinde cu 24 fileri, seria de 6 bucăți 1 cor. 20 fil. + porto poștal 10 fil., recom. 35—45 fil.

Venitul curat se va adăoga la fondul »Reuniunii femeilor române din Arad« pentru zidirea unei școli de fete.

Comercianților și vânzătorilor 50 bucăți cu 9 cor., 100 bucăți cu 16 cor. plus porto.

Dentist român în Arad.

VIRGIL MUNTEAN

Szabadság-tér Nr. 3. Lângă farm. Rozsnyay.

Dinți artificiali în cauciuc de la 4 cor. în sus. Coroane de dinți în aur 24 cor. Dinți cu șurub în aur și platină 20 cor. Poduri în aur și aluminiu, cari nu se pot scoate din gură, în preț cât se poate de moderat și în rate lunare. — — — Garanția până la 10 ani. Reparaturi la pieze făcute de mine se efectuează gratis. Celor din provincie se efectuează lucrările în aceeași zi.

ECONOMIE.

Expoziții amânate. Comitetul central al »Reuniunii române agricole sibiene« nevoit este a amâna pe una din Duminicile din Decembrie n. a. c. ținerea expoziției de vite, din Săcel, ce era proiectată pe 27 Octombrie n. c., și aceasta din cauza boalei de unghii ce grăsează între vitele din partea locului. Expoziția de poame, ce era proiectată pentru comuna Răhău, se amână pe anul viitor și anume din cauză că, în conformitate cu raportul frunțurilor de-acolo, producția viilor din Răhău în a. c. este de tot slabă, iar populația de-acolo nu se îndeletnicește cu cultura în mare a poamelor, dar mai ales pentru motivul, că cererea comitetului central al Reuniunii, adresată la minister pentru o subvenție potrivită în scopul premiilor de împărțit, n'a aflat nici până a-tăzi rezolvirea dorită.

Serate de ale meseriașilor noștri. Joi, în 29 Sept. 1910, ținându-se la »Reunirea meseriașilor sibiene« a 9-a ședință literară, presidentul nostru Tordășianu, se ocupă de faptul îmbrăcării, că de un timp încoaci numărul învățăcelilor meseriași sporește și încă cu tineri cu pregătire școlară tot mai însemnată, dovadă aceasta că și părinții și băieții înșiși se pătrund tot mai mult de însemnătatea căierelor practice. În această împrejurare își are rol însemnat exemplul viu' ce s'a dat de unii părinți mai luminați, cari au îndemnat pe fiii lor, cu clase mai multe, să îmbrățișeze vre-o meserie. Exemplul lăcătușului Ioachim Sociu, cel cu maturitatea, apoi a învățăcelului lăcătuș Nicolae Frâncu, cel cu 5 gimn. din Blaj, n'a rămas izolat, dovadă, că singur la fabrica Wagner din Sibiu (cu 45 învățăcei) din 27 învățăcei români, aproape 10 sunt cu 2—4 clase gimnaziale.

Folosindu-se de datele din protocolul fundamental al Reuniunii, în care se află date interesante încât privește comitatele din cari sunt îmbrățișate meseriile, clasele (ocupațiunea părinților) din cari se recrutează meseriași, centrele în cari au învățat meseria, orașele în cari au lucrat ca calfe, cunoștința de limbă a lor și date privitoare la ajutorul (stipendii etc.) primit de ei, dar se află date de importanță neîgăduită încât pentru pregătirea școlară a meseriașilor noștri, dl Tordășianu arată cum din 834 meseriași și calfe, introduși în cei din urmă 12 ani în acest protocol: 1 meseriaș (dl Sociu acum în cursul 2 al școlii sup. tehnice din München) e cu 8 gimn. și cu maturitate; 1 (dl Zatica Urdea, blănar) e cu 5 reale; 14 (în frunte cu bătrânul și neputinciosul compactor Ioan Cristea), cu câte 4 reale resp. gimn.; 25 cu 3 reale resp. gimn.; 50 cu 2 reale resp. gimn.; 23 cu 1 reală resp.

gimn.; 30 cu 1—4 cl. civilă, iar restul de 685 numai cu școala populară, și durere 5 meseriași fără pregătire școlară (analfabeți)

Aceste date, nu tocmai îmbrăcătoare, trebuie să ne pună pe gânduri și trebuie mai ales să ne îndemne pe toți ca să stăruim într-acolo ca viitorii învățăceli să fie recrutați din tineretul cu mai multă pregătire școlară de cum au fost înaintașii lor; e de lipsă mai departe ca sodalii (calfele) noștri să se îndeletnicească cu celitul, dacă vorba este să nu uite puținul cât l-au câștigat pe băncile școlii. Dar de lipsă e ca ei să și câștige și cunoștințe de limbă atât de necesare mai ales pentru meseriași, cari în scopul înmulțirii cunoștințelor caută orașele mari din străinătate. Despre neajunsurile, ce le îndură băieții noștri, cari au petrecut și petrec prin Austria, Germania, Franța, Anglia și în depărtata Americă, aflăm destule tângurii și plângerii de la reîntoarcere. E timpul suprem să ne îngrijim să nu sporim proletariatul industrial, atât de periculos din toate punctele de vedere. Chemarea intelectualilor noștri de pretulindene, apoi a Reuniunii de meseriași ar fi, zice dl Tordășianu, să se ocupe de această afacere arzătoare și să emuleze întru a încuraja, a ajuta și a aplica cât mai mulți băieți din partea locului cu mai multă pregătire școlară la meseria ca astfel, cel puțin în viitor, să nu mai înregistram date despre învățăceli fără școală sau cu de tot puțină pregătire școlară.

Notarul Duca cetește procesele verbale ale ședințelor administrative, din cari am aflat cum temeiul s'a pus la noua Reuniune de meseriași în Timișoara, și cum oamenii cu durere pentru clasa de mijloc au întemeiat pentru învățăceli un internat în Cernăuți.

Corul elevitor seminariilor sub conducerea dibace a clericului Petrașcu, au intonat frumose compozițiile »Tâlc se luptă« de Nicolae Popovici. Învățăcelul croitor E. Ramba a produs mult haz cu o anecdotă de Speranță; frumos și cu sentiment a predat sodalul pantofar Ios. Jinga, o poezie de Bornemiza; inv. croitor. Vasile Gavrilă a predat blinșor o poezie ocazională de Emil Borcia; pract. tip. Ilie Măgălan, ni-a predat la înțeles bucata instructivă contra alcoolizilor, intitulată »Neam rău« de H. Lecca; clericul Petrașcu ne-a înălțat sufleteste cu câteva arii executate la violină; sod. pantof. I. Jga a plăcut mult în poezia »Străinul« de Goga, școl. Par. Fioca a fost de tot draguță în poezia »Înainte« de Nicu Stejăreț. Încântatu-ne-au la fine clericul D. Popa și Neagu cu frumoase Doine și ne a extasiat corul frumos al dlui Petrașcu.

La încheiere se sortează 15 cărțițele, iar dl Tordășianu exprimând mulțumită și recunoștință tuturor, invită la ședința a 19-a din 27. Oct.

Invingătorul.

BIBLIOGRAFII.

I. Corbu, *Ad Astra*, astronomie populară în icoane. Cu mai multe figuri și ilustrații în text. Prețul 2 cor. de vânzare la librării și la autor în Bistrița (Besztercze).

Intr'un volum de peste 200 pagini, autorul, un apreciat scriitor astronomic, dă un complex de informații interesante despre cer și pământ, trecutul și viitorul lor. E un manual de astronomie scris în rîndul întâi pe seama laicilor, dar care poate fi citit cu folos și de cel ce pretinde a avea cunoștințe astronomice înaintate.

O recomandăm tuturor cititorilor noștri.

— A apărut: *Calendarul diecezan* (Arad, ed. Librăriei diecezane) pe anul 1911. — Se află de vânzare și la »Librăria Tribunei«. Prețul unui exemplar cu șematism 50 fil., — fără șematism 30 fileri plus porto poștal.

Poșta Redacției.

Savu C. D. v. desigur sânteți prea preocupat decât să înțelegeți noima publicațiilor ce pot încapa în cadrele noastre. D. voastră de sigur nu știți că plângeri și cereri de felul acestora, tot atât

de justificate, ne sosesc zilnic. Cât pentru împrejurarea că dv. ne sînt și un abonat vechiu ea nu poate constitui un argument contra purității normelor noastre. De altfel am făcut puțină sollicitație la Consistor.

P. P. V'am răspuns în scrisoare. Credem că ați primit-o.

C. L. »Pe album« și »Te-ai dus« tradează mult sentiment, dar atîta nu e de-ajuns. Înainte de toate lipsește claritatea ideilor. Continuă.

G. P. (Sndriciu). Poeziile trimise unele sînt prea realiste, celelalte par imitații puțin reușite.

G. D. B. (T.) Fragmentul »Taman« s'a publicat în atîtea ediții încît credem că e cunoscut de cea mai mare parte a cititorilor. Vă rugăm să ne traduceți altele. E atît de bogată literatura rusească și atît de puțin cunoscută la noi.

Ionel. Ești »gregar al poeziei române«, se vede și țî-o va crede oricine va citi poezia »Ei«:

Mic eram, cînd tu odată,
Ca prin viș îmi amintesc,
Cînd cu vocea ta divină
Mi-ai șoptit: »Ah, te iubesc!»

Azi te rog mai zi-le-odată
Că atunci nu le am priceput.
Ca răsplătă tu primește
Dela min'un lin sărut...

Credem că vei muri tot gregar... N'ai să ajungi nici măcar »Fraităr«.

Redactor responsabil: Iuliu Gîrghiu.

»Tribuna« Institut tipografic, Nishin și coor.

AVIZI

La filiala centrală din Arad a societății de asigurare **Transilvania**, găsește aplicare imediată un **diurnist**. Sînt preferiți cei ce afară de limba românească posed și limbile ungurească și germană.

Vinuri bătrâne

din 1805, 1907, 1908 (vechi) și noi, de calitate foarte bună, se află de vânzare, cu prețuri moderate la **Filip Leuca**, preot, Păncota.

Dr. Stefan Tămășdan,

medic univ. specialist în dentură,

Arad, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Euz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. n.

Credit pe ipotecă, pe cambiu

și pentru oficiali

mijlocește

Herzog Sándor

ARAD,

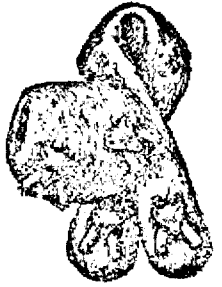
str. Weitzer János 15.

Telefon nr. 376.

472

Dózsa János măiestru -
cojocar în
Nagyvárad, Zöldfa-passage Nr. 9.

Se recomandă ca măiestru perfect întru prepararea tuturor articlilor aparținătoare acestei branșe precum:

guleră preparative, gulere boa, manșoane (muff) în executare modernă și după cel mai elegant gust. Blane și tocure de picioare, etc. Reparaturile se execută prompt.

MEGYERI IMRE

văpsitor de haine, curățitor chimic, broderie, și institut pentru spălătul rufelor cu aburi, în ALBA IULIA - Gyulafehérvár. Széchenyi-u. (lingă biserica călug). Primește curățiri lucioase și fine, curățire de trusouri, albituri de desupt, de masă și de pat, perdele și orice lucruri din branșa aceasta cu prețuri foarte moderate. Curățire și clopsitorie chimică de tot-felul de haine pentru bărbați și femei, pardesii fără a le desface, apoi materii de mobile, perdele, dantele etc., cu prețuri moder.

Atrag atenția onoratului public asupra atelierului meu de **spălătorie și culorare chimică** existent de peste

50 de ani

cea mai veche în ramul acesta. Serviciu ireproșabil. — Prețuri conv.

FEICHTINGER J.

Kolozsvár
Str. Paris 5. Telefon

Prăvălie nouă de ceasornice și juvaericele!

S. Gáspár Jenő

clasornicar și giuvaergiu în Arad, Asztalos Sándor-u. 10. (vis-à-vis de farmacia Ring.)

Înștiințez mult on. public, că în legătură cu prăvălia din Pâncota, am deschis în Arad, o prăvălie de ceasornice și giuvaericele.

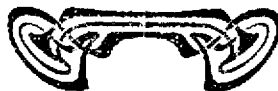
Se primesc tot-felul de reparaturi. Pun mare pond pe lucru cinstit.

Prăvălie nouă de ceasornice și juvaericele!

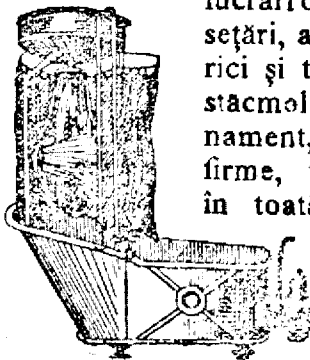
Anunțuri

primește administrația »Tribunei«, pe lângă prețurile cele mai moderate.

Saska Sándor tinichigiu
Brașov—Brassó, Vasut-utca.

Pregătește în atelierul său cu motor electric totfelul de lucrări pentru zidiri, lucrări de tinichea, înfrumusețări, acoperire de biserici și turnuri, lucrări de stăcmol turnat pentru ornament, precum și pentru firme, vane de scaldat în toată mărimea, ș. a.

Toate comanda se execută prompt și cu punctualitate.

Atelierul cu instalații electrice pentru cuțite și točilărie — a lui **HUBERT GYÖRGY** Budapesta, Str. Váci 67.

Se recomandă pentru ascuțirea și repararea de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de buătărie în condiții ireproșabile și pr. Mare depozit de unelte și utensilii pentru barbieri, ca foarfeci, brice și curele de ascuțit etc. etc. Pentru barbieri se ascut două brice pe gratis dacă trimit 12 deodată. —

Atelierul de fotografiat a lui

Csizhegyi Sándor

Cluj—Kolozsvár, Piața Mátyás király-tér Nr. 26. (Lângă farmacia lui Hintz).

Aici se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii, deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități pe pânze ori mătase cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă n'o confundați, Cluj—Kolozsvár, piața Mátyás király-tér 26, lângă farmacia lui Hintz.

Referindu-vă la »Tribuna« veți avea favor în prețuri.

In atenția onoratelor dame!

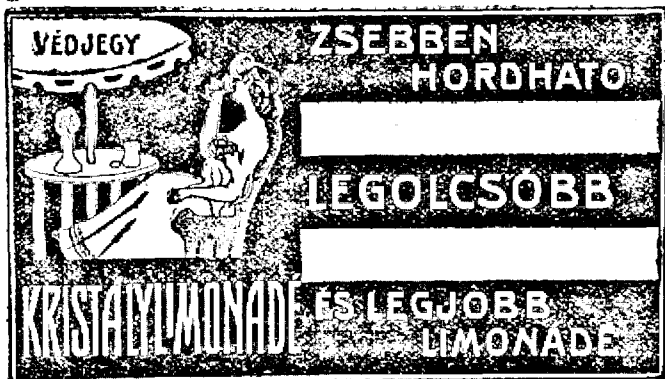
In salonul de modă pentru **pălării speciale de dame**, deschis în Sibiu, Fleischer-gasse Nr. 7—9, al d-nei **Johanna Jekeli**,

se găsesc în bogat asortiment cele mai noi modele de Paris, atât gata cât și forme numai. Intrarea e liberă și neobligătoare, prețurile cele mai moderate.

Se primesc totfelul de reparaturi și transformări; pălării de dollu se fac gata în 24 ore.

Se află în depozit tot-felul de reticole, genți pentru dame, moderne și prima calitate.

LIMONATA KRISTÁLY

se poate purta în buzunar, e cea mai ieftină și cea mai bună limonată.

Limonată contractată în praf. Se poate foarte comod purta în buzunar. O porție 6 fileri. O cutie pentru turiști cu 12 porții 80 fileri. - Face bune servicii în excursii la sporturi și militari la exerciții. Se găsește în orice prăvălie de delicatose și coloniale. Discompusă cu orice apă dă o limonată ireproșabilă. — O pregătește — — — fabrica de limonată Kristály a lui — — —

KERTÉSZ ERNŐ

farmacist în SZABADKA, 103 Tr.

Cărți literare

Librăria Tribunei în Arad.

se pot căpăta la

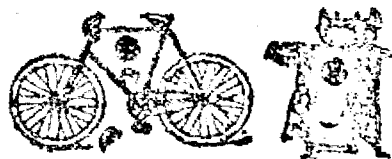
— Cereți catalogul gratuit. —

Wurmlinger Mátyás,

lăcătar specialist pentru edificii.

Intreprindere pentru organizarea electricității și sfredelirea adâncă a fântanelor arteziane în **Lugoj, str. Weis nr. 6.**

Primul atelier de reparaturi din Lugoj.

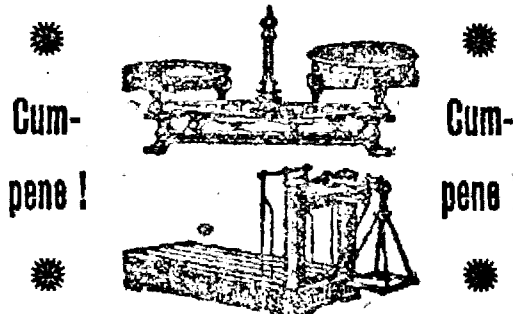

Intreprindem și executăm **tot felul de lucru și reparaturi** ce se țin de specialitatea organizării electrice și a altor afaceri ce aparțin branșei de lăcătar.

Sfredelirea fântanelor artezice pe lângă prețuri moderate.

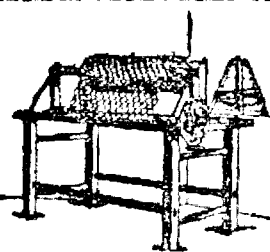
In atențiunea proprietarilor de cumpene!

Am onoare a face cunoscut on. public că am depus cu succes bun repararea și pregătirea cumpenelor la școala industriașă și de metalurie din Arad și astfel ca reparator calificat pentru repararea cumpenelor primesc repararea a tot-felul de **cumpene** ș. a. cumpene cu brațe egale, în forma

de pară, — zecimale, — centimale și pentru trăsuri, precum și semnarea punctuală a podurilor de 20, 10, 5, 2, 1 — și 1/2 kg. și legalizare alor. —

Rugând binevoitorul sprijin, sunt cu d. stimă:
LUDOVIC SIRBU lăcătar și măjer diplomat,
DÉVA, Laktanya-u: nr. 6.

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene

le pregătește și expediază

VÁRADY LAJOS

fabriacă de instrumente

H.-M.-Vásárhely, VI., Ferencz-utca.

Nu trebuiesc anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singuri pot face săparea cu instrumentele mele.

— **Primi lucrător mijlocesc.** —

Recomand și mașini pentru împletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

— Premiat la 6 expoziții. —

Báró Kemény József. Fabrică de mașini „HUNGARIA” societate comandită Déva.

Pregătește și ține în depozit:

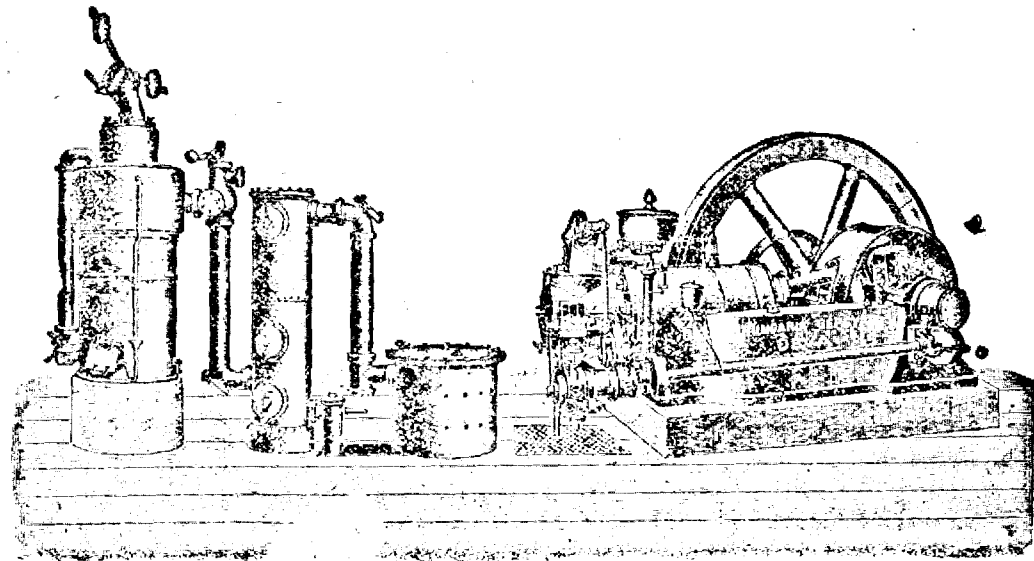
Tot-felul de mașini economice.

Garnituri de motoare cu benzin și ulei pentru trierată, în toată mărimea. Tot-felul de motoare stabile și mașini cu aburi de 1 cal putere și până la 500.

Plănuirea de stabilimente pentru lumină electrică și pentru putere transpunătoare, instalarea castelelor și economiilor cu lumină electrică. Plănuirea și construirea de mori pentru urluit, măcinat și cherestrăe. Apaducte și fântâni.

Recomandă fabrica sa aranjată modern cu deosebire pentru repararea a tot-felul de mașini economice și a altor mașini și automobile. — Specialități: instalarea de camere răcoritoare, stabilimente pentru fabricarea de gheață, lăptării și fabrica de cașuri și repararea canel.

Stațiunul de automobile.

Pianuri sau Harmoniuri

se cumppără mai bine și ieftin în cunoscutul și solidul magazin de pianuri și harmoniuri

V. Heldenberg, Sibiu

Str. Cîsnădiei 9. (vis-à-vis de Hotelul Impăratul Roman).
intemeiat la anul 1867 ca 1 a prăvălie de pianuri în Transilvania.

Mare depozit de instrumente nouă și întrebuințate: pianuri, pianine, harmoniuri cu prețurile originale de fabrică.

Sortiment bogat de pianuri de închiriat.

Plătire în rate după dorință.

Pianuri vechi să primesc ca schimb.

Prizul atelier ardselean aranjat cu putere electrică pentru scobirea pietrelor și fabrica de pietrii monumentale.

GERSTENBREIN TAMÁS és TARSA sculptor și măiestru pietrar.

Atelierul central al magazinei: **Kolozsvár, Dézsma-u. 21.**

Magazin de pietrii monumentale, fabricate proprii din: marmoră, labrador, granit, sienit etc. Kolozsvár, Ferencz József-út 25.

Biroul Central:

Nagyszeben, Fleischer-gasse 17.

Filiale: Déva, Nagyvárad.

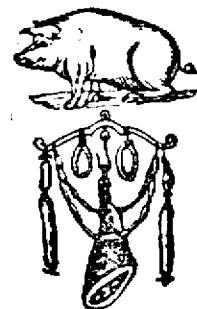

— Telefon pentru oraș și comitat Nr. 818. —
Atelierul special de reparat
al renumitei firme:

Schmerek E.

— Temesvár-Jószefváros, Bonnáz-u. 14. —

Primește tot-felul de reparări și transformarea motoarelor cu benzin, gaz și ulei brut, absorbitoare de gaz, locomobile cu benzin și ulei brut și Arapuri p. trierat. Bastimente cu benzin, pompe-motor. Mașină de fabricat ghiață. Montări specialiste de mori cu prețuri moderate, precum și reparări de automobile, bastimente și biciclete-motor. Depozit de articlii tehnici. Filtre magnetice. Unsoarl. Material de condensatiune. Arzătoare cu acetilen. Material pentru instalări cu electricitate. Cereți catalog de prețuri și prospect gratuit. — Serviciu conștiințios —
— Telefon pentru oraș și comitat Nrul 818. —

Friedrich Schintzel

— fabrică de mezeluri, —
— salam și cârnățarie —

în Nagyszeben — Hermanstadt

— Jungenwald-strasse No. 3. —

Își recomandă diferitele specialități de cârnați de cea mai fină calitate, șunci, salam, pariser, cârnați de hrean și Frankfurt, caș de ficat, sarfăladă etc. Slănină albă și pipărată, unsoare curată de porc.

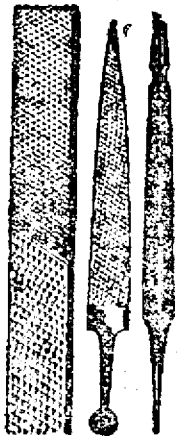
Liste de prețuri gratuit. Vânzătorii primesc rabat. Comandele din provincie se efectuează prompt, atât la expediția cu poșta cât și cu trenul.

• STEIN MIKLÓS •

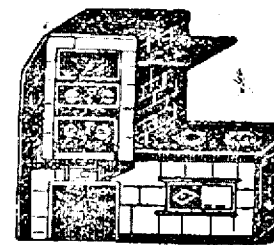
fabrică de tăiat pile

Oradea-mare — Nagyvárad.

Fabrica: Damjanics-u. 30. Magazin: Teleki-u. 33.

Recomandă fierarilor și comerțanților atelierul său de tăiat pile bine aranjat, unde se pregătesc pile mici și mari din oțel vărsat de prima calitate etc. Primește spre scobire pile mici și mari vechi cu prețuri ieftine.

Zorger György

lăcătar artistic și pentru clădiri
Nagyvárad, Körös-utca 9.

Pregătește orice lucrări din acest ram, cât și reparaturi ca scări, coridoare, cerdacuri, grilaje, căminuri, porți, ferărie pentru portale și clădiri, deasemenea repararea și prefacerea caselor vertheimane etc.

aranjament pentru - măcelării și căsăpni, basreliefuri, strungărie de metal aranjamente pentru biserici în execuție splendidă.

Desemnuri și prospecte se trimit gratuit.

G. Orendt & W. Feiri,

curelari, senari, și negustori de geamantane în Sibiu — Nagyszeben, Heltauergasse 45.

Se recomandă pentru pregătirea lucrărilor de trăsuri, șele și călărie deasemenea geamantane și genți.

Avem în depozit tot-felul de articoli pentru voiaj, fumat, sporturi și excursii, pe lângă prețuri convenabile.

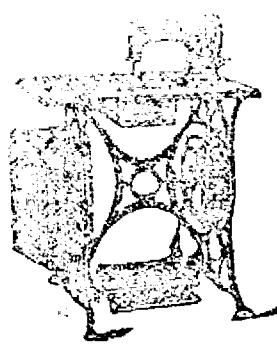
Recomandăm pe urmă cei mai buni jamperi de piele, fabricație proprie, pentru civili și militari, cari stau strins lipite de picior, deasemenea curele pentru mașini. Prospect de prețuri se trimit gratis și franco referindu-vă la ziarul nostru.

Urmasul lui P. SORS
FRANZ AGNICSEK
Temesvár-Fabric, Dreikönig-G. 30—32.

Își recomandă atelierul său pentru ori-ce fel de
trăsuri și curelărie

pe lângă prețurile cele mai ieftine. Ori-ce reparaturi la trăsuri noi și vechi se efectuează repede și prompt.

Mașini de cusut
și
gramofoane
cu plătire în rate.

Mare asortiment la:

Joan Kalenda
Oradea-mare - Nagyvárad

lângă biserica Holdaș. Telefon pentru întreg comitatul 245.

Grădini și Parcuri

transformează și planuiește:

Nagy Sándor, Arad,

Illés-utca No. 66.

Cultivarea proprie a pomilor de lux
și a tufelor de ornament.

Hoffmann Sándor Arad, palatul teatrului.

≡ Au sosit toate noutățile de toamnă: ≡

Materii admirabile în cele mai noue culori.

POSTAVURI

pentru talii.

DELINURI.

ȘALURI.

ROCHII de desupt.

CIORAPI

mai iefteni ca ori-unde

CONFEȚIUNI

pentru femei și fete.

ALBITURI.

PANZE.

BRODERII.

DANTELE.

ȘINOARE etc. etc.

TRUSOURI.

ADJUSTĂRI

(DECORAȚII)

pentru haine.

Rog să binevoști a privi

vitrinele mele.

MOBILE BUNE

cu prețuri favorabile

se găsesc în fabrica de mobile a lui

Reisz Miksa

Békéscsaba.

în

Nagyvárad

Sas-utca Nr. 7.